

*Dei Syvde Kyrckis
Regenskab*

Seude Kierckes Regt
förkort prodantis 1662. 1663 och 1664
Ombudsmændene
Jakob Simonson
Lars Rødue

På venstre side vil den originale teksten frå rekneskapan 1659 - - bli gjengitt så nøyaktig som det er råd, dette er innskriver i originaldokumentet med gotisk skrift og den kan mistydst. Derfor atterhald for mulige feil.

SEUDE KIERCHES REGENSKAB Pro Annis 1659; 1660; 1661;

Ombudsmændene Jakob Simonson
Leikanger och Lars Rødue.

INDTEGT 1659 : Landskyld fisk af :

Lillebøe	3 Mellag
Breittig	6 M
Breittinsvig	2 M
Opsall	4 M
Indre Løset	5 M
Mit Løset	4 M
Ytt; Løset	3 1/2 M
Wiig	2 M
Søfferdal	1 M
Houcheland	1 1/2 M
Sandness	1 1/2 M
Elttvig	1 1/2 M
Sandanger	4 1/2 M
Muuren	1 M
Dimnen	1 M
Moe i Ørsten	1 M
Aarscoug	1 M
Store Rødue	3 M
Lieset	2 M
Er tilsammen Landskyld fisk	11 våger
3 1/2 Mellag a 3 ort =	8 1/2 Rdl

Syvde Stavkyrkje

På den høgre sida vil ein få ei tolking av dei opplysningane som den originale teksten gjev. Det som er spesielt interessant er dei bygningstekniske fakta slik at ein kanskje til slutt kan gjera seg opp ei meining om korleis den gamle Syvde Kyrkje såg ut. Det vert i alle fall underskrevne si oppfatning som kjem til uttrykk og dette treng slett ikkje verta ei riktig vurdering.

Dette er det første kjende regnskapet for Syvde Kyrkje i Bergenhus stift. Sunnmøre låg i tidligare tider til Trondheim stift (fram til 1622) og frå den tida finns der truleg ikkje rekneskap.

I den kjende trolldomsaka frå Syvde, som vart halden 2. april 1680 på Leikong i Rovde skipreide, var lensmannen i Rovde skipreide, Jakob Simonson Leikanger ein av dei kongeleg oppnemnde domsmennene. Kvifor han var ombudsmann eller verge for Syvde kyrkje er uråd å seia, men det kan tenkjast at han budde i Syvde tør han vart lensmann. I 1660 er det faren, Simon Sjursen som er lensmann i Rovde skipreide.

Som vi ser eig kyrkja part i ei rekkje gardar, der brukarane betalte jordleige til kyrkja for å skaffe denne inntekter. I tillegg skulle alle som sokna til kyrkja betale tiende. Av gardlista kan ein sjå at kyrkja eigde i svært mange av gardane kring Syvde-fjorden, men ingenting i den største av alle, Myklebust, der kyrkja var plassert i nær tilknytning til det gamle tunet. Ein kan

Tiendekorn er 14 tdr a 1 Rdl er	14 Rdl
Tiende ost 2 1/2 voger er	1 1/2 Rdl
Penge for ostetiende	1 Rdl
Leye Kiør 17 er	4 Rdl 1 ort
Gieddeleye 8 er	1 1/2 Rdl

INDTEGT 1660 ;

Landskyld fisk er 11 voger 3 1/2 mellag a 3 ort er	8 1/2 Rdl 1 1/2 ort 3 sk
Korntiende 13 1/2 tønder er	13 1/2 Rdl
Ostetiende 2 voger er	1 Rdl 2 mark
Penge for ostetiende	1 Rdl 3 ort 1 sk
Tiendefisk	18 mark er 18 (?)
Kiørleye 17 er	4 Rdl 1 ort
Gieddeleye 8 er	1/2 Rdl

INDTEGT 1661;

Landskyld fisk 11 voger 3 1/2 Ml a 3 ort er	8 1/2 Rdl 1 1/2 ort 3 skl
Korntiende 14 tdr a 1 Rdl er	14 Rdl
Oest 2 voger er	1 Rdl 2 mark
Oestetiendes penge	1 Rdl 3 ort
Kiørleye 17	er 4 Rdl 1 ort
Gieddeleye 8	er 1 1/2 Rdl

Næst forige Ombudsmend blef Kierchen paa seeniste Regenskab skyldig, som Idsige Kiercheverger haffuer at oppeberge
- 7 Rdl 15 skilling

Summa Indtegt er penge 98 1/2 Rdl
- 15 skilling

Udgift udi ford; trei Aar;

For Vin og Brøed i 3 Aar	20 Rdl
Kiøbt Voxlius for " "	9 Rdl
Leffuerit Klocheren for 3 Aar - 3 tdr korn	for 3 Rdl

Indkiøbt- 28 Tyldter Kiøbmandsboer, hvor aff bleff lagtt it nytt Gulff i Kierchen, och itt nytt Suetag, paa dend Nordre Side, -sambt paa Vaabenhuset, giffuit for tyldten første Kiøb, 1/2 Rdl och 4 sk er tilsammen
15 Rdl 1 ort

Betaldt trei Mend, som hendte samme Boer fra Langskibsøen, som er 10 Miile vegs
hver 1/2 Rdl er 1 1/2 Rdl

fundera på om Myklebust var eit slags høvdingsete for Syvden og at storbonden som budde der sørga for å få kyrkja oppsett nær seg sjølv, men utan å leggja av eige jordegods til kyrkja sine inntekter. Noko av Myklebust (og Vik) var part av det mektige Giskegodset fram til 1500-talet.

Dette er dei inntekter som kyrkja hadde for dei tre åra. Vi ser at jordleige og tiende er utrekna i forskjellige naturalia, og det er mest truleg at folk leverte desse varene til vergene som så sørga for å få dei omgjort i pengar, eller betalte kyrkja sine utgifter med varer. Vi ser at ostetienden har to postar, truleg har nokre betalt med naturalia (ost) medan andre har betalt sin ostetiende med pengar.

Kyrkjevergene kravde inn inntektene til kyrkja og var ansvarlige for vedlikeholdsutgiftene og andre løpande utgifter. Dette var nok ikkje lett å berekne på forhånd, vi ser her at dei forrige verger var komne i gjeld til kyrkja, som dei noverande verger vert pålagde å krevja inn. Det har sikkert vore vanskeleg å skille mellom private pengar og kyrkja sine pengar slik at når oppgjørets time kom var pengane oppbrukt til private formål.

Klokkaren budde i 1666 på garden Kråkenes, og hadde der av hovudkyrkja si jord 2 våger "fiskis leie". Lønna hans var 4 skill. av kvar gardmand i dei 2 sokna og dessutan for kyrkjereiser og opplæring av ungdomen 1 tønne korn av kvar kyrkje.

I løpet av rekneskapsperioden, 3 år har det vore teke ein stor-reparasjon av kyrkja, som vi skal sjå av rekneskapet.

Det har mellom anna vorte lagt nytt tak, sutak, på nordsida av kyrkja og på våpenhuset. Her får ein dokumentert kva type tak som låg på kyrkja og at der var eit våpenhus som eige tilbygg. Sutak kan samanliknast med dagens liggande enkelfals ytterkledning eller med ein sudlagd båt.

For deres Kost imidlertid	1 1/2 Rdl
Giffuit i fracht aff en Baad, som boerne bleff ført på	1 Rdl
Ladet nedlegge under Kierchen paa dend nordre side, en nye Syld - 10 allen lang- derfor giffuit	1/2 Rdl
Ladet indsette en nye staf - 9 allen lang udi Kierchen til at bestørke Kierchen med, kostet	1/2 Rdl
Ladet nedlegge 2 nye Sylder, dend ene under Fundten och dend anden under Qvindfolchstoelene, derfor	1 1/2 Rdl
Giffuit for 14 Tillaaser, som bleffue lagde under Kierchegulffuet, a 1 mark er	2 Rdl 2 mark
Giffuit 3 Karle, som førte for(nevnte) Staff och Tillaaser till Kierchen, for kost och løn	1 Rdl
Ladet gjøre 2 nye Stier, hver 14 allen lang, kostet	3 Rdl
Ladet gjøre 4 nye vinduer, som bleff indsat i Kierchen, for støchet giffuit 3 ort	3 Rdl
Dertil ladet gjøre 4 nye rammer med karmen, kostet tilsammen	1 Rdl
Ladet gjøre 8 Vindu-streger til Glaserne a 8 skilling er	4 mark

Her får ein eit klart indisium på at det var ei stavkyrkje, ein syllstokk er ein fundamentstokk av svært store dimensjonar som vart brukt i stavkyrkjer.

Ein stav i ei stavkyrkje er ein berande stolpe som står på syllstokken og har som oppgåve å bera takverket. Syllstokken ligg under kyrkjegolvvet og stavane står då på rekkje og går opp gjennom kyrkjeromet, som regel med dekorasjonar og ofte med rik treskurd. I Syvdekyrkja skulle høgda på kyrkjeromet ved stavrekkja etter dei oppgitte mål på staven verta noko over 5,5 meter.

Konstruksjonen har mykje til felles med dei gamle stavløene med skytje som det tradisjonelt er så mange av på Vestlandet.

Ein ser at det vart nedlagt ein ny syll på kyrkja si nordre side, vidare at det vart nedlagt syll under kvinnestolane som også vert ein innvendig syllstokk på nordsida. Dette høver dårleg og det kan tenkjast at den på 10 alen er ein grunnsvill i den ytre nordveggen mellom vestre kyrkehjørne og nordre korsarm. Normalt skal syllane ligge i bygningens lengderetning. At det spesielt er nemnd ein ny syll i Fundten tyder på at kyrkja hadde eit dåpsakristi enten i eige tilbygg eller i ein korsarm av kyrkja.

Ein tillås er det som vi idag kan kalle ein golvbjelke eller kanskje rettare ein tilfar. Med den tjukke dei då brukte på golvborda burde desse ligge med ein avstand på 80-90 cm. Om no alle vart utskifta skulle det tilsvare ei lengde på kyrkja mellom 12 og 13 meter, då ikkje medrekna evt korsarmar eller tilbygg. Mest truleg har berre dei som var rotne eller dårlege vorte utskift, ein brukte ikkje materialer i utrengsmål.

Dei to nye stigane var kvar ca 8,8 m. Det er truleg at ein då kunne rekke å smørje taket heilt til mønet utan oppskjøting.

Vi får her vite at det var vindu i kyrkja, i alle fall var der 4 frå tidlegare pluss 4 nye som vart innsett no, slik at det no vart minst 8 vindu (8 vindustreger til glaserne). Vindustreger kan vere blyinnfatning til rutene ?.

For Spiger till Stoelene i Kierchen, och
anden Kierchens Fornødenhed 3 ort

Kiøbt en nye Skore- 20 allen lang, som
bleff opsat til Kierchens østre brøst.
derfor giffuit 1 1/2 Rdl

For en anden Skore 18 allen lang, som
bleff opsat paa dend søndre Side paa
Kierchens brøst, for 1 Rdl 1 ort

Giffuit for 4 andre Skorer a 16 allen
lang - a 1 Rdl- er 4 Rdl

Oplagt paa det nye Tag - 2 nye Suiler,
hver 13 allen lang- a 1 Rdl for 2 Rdl

Giffuit for en nye Rende - 13 allen lang
som bleff nedlagt imellem Kaarset och
Hoffuit-Kierchen, kostet med at
nedlegge 2 Rdl

Oplagt paa Vaabenhuset toe Suiler, hver
6 allen lang, kostet 1/2 Rdl

Dei gamle stavkyrkjene var, med si rivande
høgde og store opne innvendige rom, ein
noko ustabil konstruksjon. Derfor vart dei
ofte påvirka av storm og uver, vart skeive
og skakke og ofte vart taket trykt ned slik at
veggane seig utover. For å holde kyrkja på
plass vart det då utvendig opsett svære skrå-
stag (skorer) mellom kyrkjeveggen og ned i
grunnen i ca.40 graders vinkel. Dette vart
gjort i Syvde og vi ser det same i Rødven
og Kvernes, stavkyrkjer som står idag.
Den lengste skora som er opprekna her er
20 alen lang, dvs. ein tømmerstokk som er
ca.12,5 meter. Når denne "bleff opsat til
Kierchens østre brøst" må dette tyda at
hovedskipet i kyrkja hadde ein gavivegg
mot aust og då sjølvsagt den andre mot
vest.

Suiler kan ikkje vera noko anna enn det
som vi idag kallar vindskier. Dette skulle då
tyda at det vart laga nye vindskier på vest-
og austenden av den nordre taksida (som
vart utskifta). Taksida må då vera mellom
12 og 13 alen frå møne til raft. Slike vind-
skier vart som regel utført med dekorasjon-
ar og utskjeringar.

Her får ein det klart at den gamle Olavs-
kyrkja var ei korskyrkje slik som dei fleste
kyrkjene i Norge som var vigsla til Heilag
Olav, då etter mønster frå Nidarosdomen.
Ei korskyrkje har eit grunnplan som har
form som eit kors der hovedskipet er den
loddrette stolpen og der sideskipa er kors-
armane (tverrstolpen). Der taket på
(Hoffuit-kierchen) og (Kaarset) går saman
vert det ei renne (gratrenne) som her tyde-
legvis har vorten utskift. Lengda på ei slik
renne vert noko større enn høgda på taksida
om ein i forrige avsnitt reknar taksida 12
alen vert renna ca 13,5 alen. Når den her er
målsett til 13 alen må ein kalla det ei aksep-
tert unøyaktighet.

Her ser ein at taksidene på våpenhuset var
ca 6 alen. Det vert ca 3,75 meter.

Giffuit 3 Mend, som hentet for; Materialier
fra Volden och til Kierchen med
Kost och alt 1 Rdl

Holdt trei Mend, som udi trei Uggers Tid
arbeidede paa Kierchen, och imidlertid
oplagde det nye Suetag, nedlagde Gulffuit
udi Kierchen, och ellers forferdiget hvis
andet Arbeid som forbemeldt er
Hver Mand om Ugen Kosten medbereignit
2 Rdl er 18 Rdl

Oplagt paa det nye tag - 1 1/2 td Tiere,
kostet med oplegning 4 1/2 Rdl

Oplagt it nytt Suetag paa dend søndre side
af Kierchen, saa och bordtagt Kierchen aff
nye paa begge Sider, hvortill er forbrugt
19 Tyldter Bord, Tyldten 1/2 Rdl,
for 9 1/2 Rdl

Giffuit trei Mend, som hentet samme Bord
fra Langskibsøen, til Kost och hyre 3 Rdl

Udgiffuit i Fragt aff en Baad, som samme
Bord bleff fremført paa 1 Rdl

Giffuit trei Mend for 14 Dagers Arbeid
for; 19 Tyldter Bord at oparbeide, om Ugen
for Kost och Løn - 2 Rdl. er 12 Rdl

Oplagt paa Kierchen offuer alt 4 1/2 Tønde
Tiere, Tønden med Oplegning 3 Rdl
er 13 1/2 Rdl

Kiøbt Klochestreng for 1/2 Rdl

Proffstens Løn 1 1/2 Rdl

For trei Aars Visitaser 1 1/2 Rdl

Kosterhold 1 Rdl

Conrectoris Løn 1 1/2 Rdl

Stichtskriffuerens Løn 1/2 Rdl

Summa paa denne udgift penge
147 1/2 Rdl 1 ort

Indtegten moed Udgiften Anseet,
da befindis at Kierchen Bliffuer disse
Ombudsmend skyldig Penge 49 Rdl 1 ort

Den første lasta med materialer vart henta
på Langskipsøen som ligg ved Sjøholt i
Ørskog. Dette var ein kjend lasteplass for
hollenderskutene som fram til ca 1700 kom
til Norge for å kjøpa trelast.

Når det no trengdest meir materialer for dei
denne gongen til Volda og kjøpte trelast
der, truleg Austefjordfuru.

Ei tønne var den gongen ca 134 ltr, det gikk
då med ca 200 ltr tjøre på den nye taksida.

Det ser ut som ein først har teke ei stor-
vøling på golvet og berande konstruksjonar
i kyrkja samt takverket på nordsida, og så
har ein deretter det siste rekneskapsåret
(1661) bestemt at også sørsida av taket
skulle vølast. Når det også heiter at kyrkja er
bordkledt på begge sider, vil det truleg seia
at det er langsiden og ikkje endeveggane
av hovedskipet som er bordkledt. Ordlyden
"bordtagt Kierchen aff nye" skulle kanskje
bety at kyrkja ikkje hadde vore kledd
utvendig tidlegare, og at stavkonstruksjonen
no var så medfaren av ver og vind at ein la
kledning utanpå. Om det er rett at kyrkja fra
før var utan kledning ville gavtveggane
fortsatt vera stavverk. Dette er slett ikkje
usannsynleg, det er langveggane som har
den stadige påkjenninga av takvatnet og
dermed mest råteutsett.

Det er elles vanleg at stavkyrkjene i Norge
på 1600 talet får bordkledning utvendig,
som for eks. Rødven som får utvendig
kledning og innsett vindu på 1600 talet i
samband med riving av den utvendige
svalgang.

Om Syvde Kyrkje nokon gong har hatt
svalgang er uvisst.

Vi ser elles at det måtte til ei tredje for-
syning med materialer og denne gongen
reiste dei igjen til Ørskog for innkjøp.

Som vi ser var åra 1659 til 1661 strev-
somme for kyrkjevergene og til slutt hadde
dei lagt ut mykje meir pengar enn kyrkja
kunne betale

SEUDE KIERKES REG.B

Forhørt pro Annis 1662; 1663 och 1664:

Ombudsmændene Jacob Simmonson och
Laurids Rødue.

INDTEGT for forbemeldte trej aar:

Landskyld fisk aarlig - 11 Waager- 2 1/2
Ml, er udi trej aar- 34 Woge; 9 1/2 ml
a; 1 Rdl er 34 Rdl 1 1/2 ortTiende Korn - 36 tdr, vor aff Leffuerit
Klockeren 1 1/2 tdr; er så igjen 34 1/2 tdr,
a: -1Rdl er 34 Rdl 3 sh,Tiende ost - 4 1/2 Waager a: 3 ort er
3 Rdl 1 1/2 ort

Penge for Tiende ost 4 Rdl

Leye Kiør - 17 a: 1 ort er udi trej aar
12 Rdl 3 ortGieddeleye - 8 er udi trej aar - 24 a: 6 sh
er 1 1/2 RdlSumma Dffnex forskreffne
Trej Aars Indtegt er Penge 90 Rdl 1 ort

UDGIFFT i forskreffne trej Aar,

For Brød och Viin Aarlig-7 Rdl
er i trej Aar 21 RdlLius til Kierchen imidlertid er
Kiøbt for 9 RdlProffstens Løn og Visitas
I trej Aar 3 Rdl

Conrectors Løn 1 Rdl

Betalt Princessenis Styr for
thoe Terminer 3 RdlKiøbt 1 nye Mæsseserck til
Kierchens fornødenhed for 10 RdlOplagt paa Kierchen threi Td.
Tiere a: med Oplegning 3 Rdl 9 Rdl

Handskriftene på desse regnskapa har ei svært kunstferdig utforming som er vist to eksempl på i starten av avskrifta.

Det ser ut som kvar enkelt skrivar har ein personleg stil som vedkommande etter kvart har utvikla til ei form for kunst.

Her er elles den raritet at ombudsmannen som for tre år sidan heitte Lars Rødue her brått har fått namnet Laurids. Det var svært vanleg på denne tida at når skrivaren tykte at eit gammalt norsk namn vart for kjedeleg og enkelt så skreiv han namnet litt kunstferdig etter eige skjøen. På denne måten vert Øystein til Augustinus, Lars til Laurids, Per til Pehder, Ivar til Iffuer osv. No hadde ikkje alle skrivarane denne eigenskapen, men skreiv namnet rett, difor kan same person vera nemnd med fleire variantar av namnet i ulike dokument, og folk flest kunne ikkje skriva, difor hadde dei inga mulighet til å kontrollera kva skrivaren skreiv inn.

Ein kan elles merke seg at medan den forrige regnskapsperioden var nokså detaljert oppsett, har ein denne gongen nøgd seg med eit summarisk oppgjær. Dette tyder nok at det var ingen endringar i inntektsgrunnlaget.

Litt om pengane som vart brukt i det tidsrommet som desse rekneskapa angår:
1 Riksdaler = 4 ort = 96 skilling
1 " = 6 mark = "
1 ort = 24 skilling og 1 mark = 16 skill.

I tillegg til dei vanlege utgiftene som kjem igjen år etter år ser vi her at det er komen ein ny utgiftspost som heiter Prinsessestyr. Dette var ein ekstraskatt som vart innkrevd for å dekke utgiftene til utstyr og medgift når ei prinsesse gifta seg. Denne vart siste gong innkrevd i 1749.

Ein ny messeserck var som vi ser ei nokså stor utgift, den kosta meir enn å tjærebre kyrkja. Dette vert forståeleg når ein ser den messesercken frå denne tida som no er attfunnen på Jetmundskyrkja på Åheim.

Kjøbt 2 nye Winduffuer til
Kierchen for 1 Rdl

Kosterhold udlagt til Proffsten 1 Rdl

Noch som Kierchen bleff skyldig til disse
ombudsmænd paa sidste forhørte
Regenskab, efter Kierche stollens
Formelding penge 49 Rdl 1 skill

Summarum Beløber ald forskreffne Udgift
Sig tilsammen Penge 106 1/2 Rdl 1 skill

Lignit och lagt da befindis at Kierchen
bliffuer disse Ombudsmænd Skyldig
Penge 16 Rdl 25 skilling.

SØFDE KIERCKE

Anno 1661. Da bleff Kierchen skyldig til
Kierchevergerne, penge 49 Rdl 1 sk.

Kirchens ordinari Udgifft 1662 og 1663
24 Rdl

Korset vil teckis aff nye, behøffuis dertil
14 tyltter bord. Koster ungefehr 24 Rdl

En Nye Kiøl paa Kirchen - 15 allen lang at
oplegges. 2 hiørne Suiler af nye a -13 allen.
Kand koste in alles ungefehr 4 1/2 Rdl

Kaarset och Kirchen paa dend Nøre side
vil bredis, huortil behøffuis 4 tdr Tiere,
ungefehr 12 Rdl

4 Stoeler i Kirchen vil giøris aff nye.
Vil koste in alles 4 Rdl

Foruden andet Flicheri baade paa Alterit
och Videre. Beløber saa forn; Kirches
Udgifft och behøffuende Bygning
118 Rdl 1 sk

Kirchens Indtegt for 1662 og 1663
ungefehr 65 Rdl

Bliffe saa Kirchens Udgifft udj bem;tte
Aaringer højer end Indtekten 53 Rdl 1 sk

Det manglar no nokre år i rekkja av
rekneskap slik at det neste er 1671.

Her har vorte kjøpt 2 nye vindu. No veit vi
at for to -tre år sidan vart det innsett 4 nye
vindu og 4 andre vindu fekk innsett nye
karmar. Det er utenkjeleg at desse alt no
skulle vera modne for utskifting. Dette må
altså vera to andre vindu som enten er
utskift eller innsett som nye. Kyrkja hadde
altså i 1663 minst 10 innsette vindauge.
Kvar på bygningen desse vindua var
plassert er enno uvisst, men korset og
våpenhuset er førebels ikkje nemnd i denne
samanheng.

Her får ombudsmennene tilbake ein del av
dei pengane som dei hadde til gode på
forgående rekneskap.

Dette er ein tekst som står på ein annan
plass i den gamle rekneskapsboka ilag med
tilsvarande avsnitt for dei andre kyrkjene på
Møre. Det kan sjå ut som det er eit overslag
over dei reparasjonsarbeida som skulle eller
burde gjerast på dei ymse kyrkjer og at
oversikta er gjort i 1663.

Det kan tenkast at ein kyrkjesmed (Bygg-
mester) på vegne av Bergen Stift har reist
rundt for å sjå på tilstanden i området.
I språkbruken er det her ei stor innblanding
av svensk og tysk, og i Bergen var på den
tida så godt som alle Mestere med ein viss
autoritet av tysk herkomst. (Hansatida.)
Først registrerast den økonomiske status og
dei kjende utgifter (1662 og 63), vidare er
alle rep.arbeida nemnde som vil eller er
tenkt utført og kostnaden er ca. (ungefehr)
og til slutt kjem fram ei totalutgift, kjende
inntekter (1662 og 63) og den økonomiske
stoda etter at arbeida evt. er gjort.

I rekneskapen for perioden 1662 -64 er
ingenting av desse arbeida med, og truleg
vart dei utsett på ubestemt tid.

Vi får her likevel ein del opplysningar, at
Kirchen (truleg hovedkyrkja) var minst 15
alen lang (det er 9,45 m), ein bekrefteelse på
at taksida var mellom 12 og 13 alen og at
det i alle høve var ein korsarm (vinkelfløy)
på nordsida. Dette er også ei stadfesting av
at hovedskipet stod i retning aust - vest.

SEUDE KIRCHES REGENSKAB

Forhørt for det ene Aar 1671.

Ombudsmændene Knud Eicrimb och
Iffuer Viig.

INDTEGT;

Landskyld fisk Aarlig 11 1/2 Vog 9 mark
a 3 ort er 8 Rdl 4 mark 5 skilling
Tiende Ost 1 1/2 Vog a 4 mark er 1 Rdl
Penge for Tiendeost 1 mark
Leyje Kiør 17 a 1 ort er 4 rdl 1m 8sk
Leyje Giedder 7 a 6 skill er 2 mark 10 sk
Korns Tiende sattes forinden i Tdr,
Leffuerit faar- 11 1/2 Tdr a 4 mark er
7 Rdl 4 mark

SUMMA INDTEGT er

PENGE 22 Rdl 1 mark 7 skilling

UDGIFFT i forbemelte ene Aar.

For Brød och Viin 7 Rdl
Kiøbt Voxlius till Kirchens brug for 3 Rdl
Probstens Løn 1 Rdl
Probsten for sin Visit 1 Rdl
Probsten for Reg.sk. forhør og
Kosterhold 1 Rdl
Conrektoris Løn 1 Rdl
Stigtschriffuerens Løn 1 Rdl
Commissær Bulches Resterende Gagi for
7 Maaneder i det Aar 1670 1 Rdl 2 mark
8 skilling

Udlagt den paabudene Studiscatt efter
Naadig,ste beslutning for A: 1670 og 1671
2 Rdl

Erlagt dend Naadigste paabudne Prinsess-
innens Styhr, de tuende sidste terminer,
som var forfalden Paasche og Michaeli
1671; aff 11 tdr korn a 1 ort -2 Rdl 5 mark
4 skilling

For Kirchens ornamenten at holde reene
och Kirchen at Maye 1 mark 8 skill

Leffuerit Klocheren 1/2 tdr Korn beløber
efter Taxten 2 mark 4 skill

Paa seeniste Regenskab bleff Kirchen disse
Ombudsmænd skyldig 9 Rdl 12 skilling

SUMMA UDGIFFT er

Penge 28 Rdl 3 mark 4 skilling

No er det kome til nye kyrkjeverger og
denne gongen er det bygdafolk, sikkert
utplukka med skjønsemnd. Den eldste av dei
to, Knut Jonsson Eikrem, er nemnd først,
og dette var svært vanleg.

Han er fødd 1616 og er brukar av Bnr.2 på
Eikrem i Syvde, i daglegtale "Pergarden".

Herøy Kyrkje eigde garden hans og han er
nemnd som leiglending /brukar i 1645 -75.

I tillegg til kyrkjeombodet var han lagrette-
mann som også Jon, faren, hadde vore. Ein
får tru han hadde stor huslyd slik at arbeidet
vart gjort heime på garden.

Den andre, Iver Paulsson Vik, var fødd
1624 og brukte Bnr.16 i Vik i Syvde. Den
garden var eigd av Giskeombodsmannen
Henning Hansen Smit, og Iver er nemnd
som leiglending/brukar 1660 - 1701.

Som vi ser var ingen av desse to leiglending
under Syvde kyrkje og det var truleg heller
ikkje ynskjeleg, ein ville vel då kunne
snakke om bukken og havresekken.

Når det gjeld inntektene i 1671 ser vi at
landskylda som leiglendingane skulle svare
i jordleige er den samme som før. Denne
leiga var fastsett ein gong for alle uavhengig
av den årlege avkastinga på garden.

Tienden derimot var ei 10 % avgift av den
avdrått garden gav, og for året 1671 var
den ein del lavare enn tidlegare år. Ein kan
vel neppe snakke om uår, men det er
tydeleg at det ikkje har vore noko godt år.

Commissær Titus Bulche var ein dansk
embetsmann som var formann for ein
kommisjon som skulle opprette ein ny
matrikkel i Norge. Formålet var rimelegvis å
legge på landskylda der det var grunnlag for
det og dermed få inn meir skattar til den
danske kongen. Den gamle norske land-
skylda var grunnlag for utskrivning av skatt.
Den nye matrikkelen vart ikkje teken i bruk.
Gasjen (Gagi) til denne commisæren vart
pålagt det norske folk mellom anna ved
innkrevjing over kyrkjerekneskapane.

Det kan sjå ut som klokkaren måtte ta sin
del av inntektsnedgangen til kyrkja. Han må
no klare seg med 1/2 tønne korn i året.

LIGNIT och LAGT

Bliffuer Kirchen disse Ombudsmænd
fremdelis skyldig Penge 6 Rdl 1 m 13 skill

SEUDE KIRCHES REGENSCAAB

Forhørt pro Anno 1672

Ombudsmændene Knud Eichrimb och
Iffuer Viigh.

INDTEGT;

Landskyld Fisk af Lillebøe	3 Mellag
Breitag	5 M
Bretigvig	2 M
Opsall	4 M
Indre Løesett	5 M
Mid Løesett	4 M
Yttre Løesett	3 1/2 M
Viig	2 M
Søfuerdall	1 M
Houckeland	1 M
Sandnes	1 1/2 M
Eltvig	1 1/2 M
Sandanger	4 1/2 M
Muren	1 M
Dimnen	1 M
Moe i Ørsteen	1 M
Aarskoug	1 M
Store Rødue	3 M
Liesett	2 M
Er Tilsammen Fisk	11 1/2 Vog 9 mark
a 4 mark er	7 Rdl 4 mark 8 skilling
Tiende Ost	1 1/2 Vog a 4 mark er
Leye Kiør	16 a 1 ort er
En Koe er efter Thingvitne hos udarmoeds Folch forkommen och intet af igjen at bekomme.	4 Rdl

Leye Gieder 7 a 6 skilling er 2 mark 10 skill
Korn tienden Hafer; foruden 1 tde, som
Klockeren faar;= 11 1/2 tdr a 4 mark er
7 Rdl 4 mark

SUMMA INDTEGT er

Penge 20 Rdl 5 mark 2 skilling

UDGIFFT

For Brød och Viin	7 Rdl
Kiøbt Voxlius till Kirckens brug for	3 Rdl
Conrectoris Løn	1 Rdl
Stigscrifuerens Løn	1 Rdl
Probstens Løn	1 Rdl

Denne opprekninga av gardarpartar som kyrkja eig kjem igjen omtrent kvart 4-5 eller 6 år. I dei mellomliggende år er inntektene oppsett meir summarisk. På denne måten kunne ein få ei periodisk oppdatering av kyrkja sin eigedom. Vi ser at frå siste liste i 1659 har Breiteig fått nedsatt landskylda med 1 Mellag, og Haukeland si skyld er nedsatt med 1/2 Mellag. Dermed skulle desse gardane svara mindre jordleige til kyrkja. Kva grunnen er, er ikkje godt å seia, men begge desse gardane ligg i eit rasutsett område og kan ha vorte påført ras-skade. For dei andre gardpartane er det inga endring.

Ein annan grunn til stadig å gjenta lista over eigedomane er på ein måte å vedlikehalde eigedomsretten. Det kan tenkast at ein eller annan kan bestride at kyrkja eig ein eigedom, og her kan då kyrkja vise til sine gardlister gjennom ei årrekke for å dokumentere sin eigedomsrett og derved også hevde å ha vore i god tru. Dette med skriftleg dokumentasjon var ikkje vanleg i den tida, det vanlege var at ei rekkje vitner stadfesta eller avkrefta ein påstand. "Eit ord var eit ord og ein mann var ein mann".

Dei kyrne og geitene som kyrkja leigde ut var truleg utplasserte hos folk som ikkje hadde nok pengar til å kjøpa seg ei ku eller geit sjølve. Mjølke var ein viktig del av kostholdet og særleg i barnerike huslydar. Vi ser at den kua som var forkommen eller truleg død, hadde vore hos så utarma folk at der var inga erstatning å hente. Ein må vel elles tru at den som leigde ei kyr hadde eit visst ansvar for ho.

Klokkaren har også fått pålegg i løna si. Dette året får han ei tønne korn. I dei foregåande år var løna 1/2 tønne.

Probsten for Sær Visitats 1 Rdl
 Probsten for Kosterhold 1 Rdl
 Erlagt den paabudne Studiskat effter
 Hs. Mai. Naadi. befaling for Anno 1672
 1 Rdl
 Paa seeniste Regenskab blef Kircken disse
 Ombudsmænd skyldig effter Kirkestollens
 formelding 6 Rdl 1 mark 13 skilling
 Udlagt till Sunds Kirckes bygning 1 Rdl
 SUMMA UDGIFT
 Penge 20 Rdl 4 mark 13 skilling
 LIGNIT IMOD INDTEGTEN
 Blifuer disse Ombudsmænd skyldig til
 Kircken Penge 5 mark som de nu hafuer
 erlagt och Betaldt.

SEUDE KIRCKES REGENSCKAB

Forhørt pro Anno 1673

Ombudsmændene Knud Eijcrimb och
 Iffuer Wiig,

INDTEGT

Landskyld fisk Beløber sig tillsammans
 11 1/2 Wog 9 mark a 4 m er 7 Rdl 5 mark
 Tiende Oest 1 1/2 Wog a 4 mark er 1 Rdl
 LeyeKiør 16 a 1 ort er 4 Rdl
 Leyegiedder 8 a 6 skilling er 3 mark
 Korntienden blifer, foruden 1 Tde som
 Klockeren faar, 11 tdr a 1 Rdl er 11 Rdl
 SUMMA INDTEGT Penge 24 Rdl 2 mark
 UDGIFFT

For Brød og Wiin till Kirckens trang 7 Rdl
 Kiøbt voxlius til Kirckens trang 2 Rdl 4 mark
 Conrektoris Løn 1 Rdl
 Stigtskrifuerens Løn 1 Rdl
 Probstens Løn 1 Rdl
 Probstens for Sær Visitats 1 Rdl
 Probstens for Kosterhold 1 Rdl
 Erlagt den paabudne Studiscatt effter Hs.
 Mai. Naad. befaling for Anno 1673 1 Rdl

Ladet oplegge paa Kircken 2 1/2 Tdr. Tiere
 med oplegning a 3 Rdl er 7 Rdl 3 mark

Betalt for 2de nye Vindufuer, sambt de
 andre Kirckens vindufuer att forbedre,
 tillsammans 1 Rdl 2 mark 8 skilling

Det er stadig nye skattar som skal svarast.
 Vi ser i dette og i siste regnskap at det etter
 Hans Majestets Nådige Befaling er kome til
 noko som heiter Studieskatt, kva nå det
 måtte vera. Det vart i alle høve ei utgift som
 skulle betalast framfør nødvendige utgifter
 for kyrkja.

Sund Kyrkje var, om eg ikkje hugsar feil ei
 kyrkje i Hordaland som brann ned til
 grunnen. I denne tida eksisterte det ingen
 forsikringselskaper, og i slike høve var det
 ei solidarisk ordning å krevja inn ein skatt
 eller avgift frå dei andre kyrkjene i distriktet
 eller heile landet for å få kyrkja gjenreist.
 Denne ordninga vil vi få sjå meir av utover i
 rekneskapsåra.

Dette rekneskapet er nærmast som ein
 blåkopi av forrige års rekneskap. Men
 åringen har vore noko betre og inntektene
 har auka med 4 riksdaler.

Den utleigekua som i fjor var "forkommen"
 er enno ikkje erstatta. Det "normale" talet
 på leigekyr skal vera 17, vi ser at det no er
 16 "LeyeKiør".

Utgiftsposten til tjærebræding av kyrkja
 kjem igjen årvisst. Det ser ut som det var
 noko som vart gjort kvar einaste sommar.
 Ein må rekna med at på varme dagar var
 det ei riktig frisk og fin tjærelukt i kyrkja
 under gudstenesta.

Vi er no i 1673 og igjen har det vorte inn-
 kjøpt 2 nye vinduer. Kvar på kyrkje desse
 er innsett er ikkje sagt noko om. Ein må gå
 ut i frå at det ikkje er snakk om utskifting av
 eldre vindu. Vi veit at i 1660 fekk 4 eldre
 vindu innsett ny karm og rame, samtidig
 vart det innsett 4 nye vinduer. I 1663 vart
 det også innsett 2 nye vinduer. Ingen av
 desse 10 vindu skulle vera modne for
 utskifting enno, derimot kan dei eldste frå
 1660 no ha behov for eit visst vedlikehold.
 Dette er også nemnt i teksten.
 Derfor må ein tru at det no er iallefall 12
 vindu i kyrkja.

Oplagt paa den nordre sidde aff
Vaabbenhusit och Kircken till forbedring
1 1/2 tylt bord, kosted med Arbeidsløn och
oplegning 1 Rdl 3 mark

For taget at Bryde med 2de ny Render
blefue oplagde, och igjen forferdiget,
bekosted med Arbeidsløn och alt
1 Rdl 4 mark 8 skilling

For Kirckens ornamentar att holde reene
1 mark 8 skilling

SUMMA UDGIFFT

Penge 25 Rdl 3 mark 8 skilling

LIGNIT imod INDTEKTEN blifuer

Kircken førnevnte Ombudsmænd skyldig

Penge 1 Rdl 1 mark 8 skilling

SEUDE KIRCKES REGENSCKAB

Forhørt pro Anno 1674.

Ombudsmanden Iffuer Wiig.

INDTEGT

Landskyld Fisk 11 1/2 Woge 9 mark

a 3 ort er 8 Rdl 4 mark 5 skilling

Leye Kiør 16 a 1 ort er 4 Rdl

Leye Giedder 8 a 6 skilling er 3 mark

Korntienden blifuer, foruden 1 Tde som

Klocheren faar 11 Tdr a 1 Rdl er 11 Rdl

SUMMA INDTEGT er

Penge 24 Rdl 1 mark 5 skilling

UDGIFFT

For Brød och Wiin till Kirckens brug 7 Rdl

Kiøbt Woxlius til Kirckens brug 2 Rdl 4 m

Conrektoris Løn 3 mark

Stigtskrifuerens Løn 3 mark

Probstens Løn 3 mark

Probstens for Sær Vistats 3 mark

Probstens for Kosterhold 3 mark

Erlagt den Naad. paabudne Studiscatt

for Anno 1674 1 Rdl

Paa seeniste Regensckab blef Kircken

denne Ombudsmand skyldig efter Kircke-

stollens formelding 1 Rdl 1 mark 8 skilling

SUMMA UDGIFFT

Penge 14 Rdl 2 mark 8 skilling

LIGNIT imod INDTEKTEN

Blifuer Ombudsmanden till Kircken paa

dette Aars RB skyldig 9 Rdl 4 mark 13 sk

I 1660 var det utskift ei renne mellom ein korsarm og hovedkyrkja. Det vart anteke at dette var ei renne mellom to motstøytande taksider (gratrenne). Her får ein dette stadfesta. Sidene på ei slik renne må nødvendigvis gå oppunder taktekninga på begge sider. Skal ei slik renne skiftast må difor den tilstøytande taktekning rivast, og dette er ikkje heilt enkelt når taktekninga som her er av bord, sutak. Difor får vi her ordlyden "taget at Bryde". Når no 2 slike renner skulle skiftast vart det 4 taksider som meir eller mindre skulle oppbrytast. Ved ein slik operasjon vil ein del av takborda verta øydelagde, difor er det truleg at dei 1 1/2 tylvt bord i føregående post er erstatning for slike. Då har begge desse postane samanheng med kvarandre, og det vert på nordsida rennene vart utskift.

Her vert det brått berre ein kyrkjeverje.

Om Knut Jonson Eikrem er død eller om

han er sjuk veit vi ingenting om.

I bygdebok for Syvde står det at sonen Jon Knutson bygsla bruket frå 1675 til 1798.

I og med at Knut Ekrem ikkje er nemnd i rekneskapen i det heile er det mest truleg at han er død. I så fall vart han 58 år.

Vi ser elles at det ikkje har vorte lagt ostetiende dette året.

Taksten for godtgjørelse for alle øvrighetspersonane er nedsett dette året med 50 %. Dei ytelsar dei tidlegare fekk 1 riksdaler for er no betalt berre med 3 mark.

Det var dette året at syvdingane kledde av presten sin, Niels Tomasson Friis, og jaga han ut av soknet. Dette skjedde nettopp her i Olavskyrkja. Ålmugen hadde om dagen ikkje vore å styre, og hat og illsinne loga opp. Snart sto presten utan krage og kjole i den gamle kyrkja, og mugen trengde han på dør. Og presten laut røme det han vann forbi Storegarden og fram Sördalen. Om natta sov han under ei steinhelle på Nederberg. Les meir om dette i Simon Eikrem si bok "Meir om Syvde".

SEUDE KIRCHES REGENSCKAB

Forhørt for de Trende Aar 1675 -76 och 1677.

Ombudsmanden Iffuer Poulsøn Wiig.

INDTEGT 1675

Landskyld aff Lillebø Fisk	1/2 W	18 mark
Breijteig Fisk	1 Wog	18 mark
Breijtigsvig Fisk	1/2 Wog	
Løsett Fisk	3 Woger	9 marke
Opsall Fisk	1 Wog	
Wiig Fisk	2 Mellag	
Søfferdal	1 Mel	
Hauckeland	1 Mel	
Sandnes	1 1/2 Mel	
Eltwiig	1 1/2 Mel	
Sandanger	4 1/2 Mel	
Muren	1 Mel	
Dimnen	1 Mel	
Mou i Ørstenn	1 Mel	
Aarskoug	1 Mel	
Store Rødue	3 Mel	
Lisett	2 Mel	

Er tillsammen 11 1/2 Woger 9 mærker
 a 3 ort er 8 Rdl 4 mark 5 skilling
 Tiende Ost 1 1/2 Wog a 4 mark er 1 Rdl
 Leye Kiør 16 a 1 ort er 4 Rdl
 Leyegiedder 8 a 6 skilling er 3 mark
 Kornthienden er for dette aar aff Kongl Maj.
 Foged oppebaaritt och effter Hans Høy.
 Exell; ordre leffuerit till Militiens
 fornødenhet.

INDTEGT 1676

Landskylden er tillsammen 11 1/2 Wog
 9 mærker a 8 ort er 8 Rdl 4 mark 5 skill
 Tiende Ost 1 1/2 Wog a 4 mark er 1 Rdl
 Leye Kiør 16 a 1 ort er 4 Rdl
 Leyegiedder 8 a 6 skilling er 3 mark
 Kornthienden er for det Aar oppebaarit aff
 Thiendeforpagteren Rasmus Henningsen,
 Och til Stigttskriffueren giort Rigtighed for,
 som den igjen effter Hans Høy. Exell; ordre
 har Leffuerit til Militiens fornødenhed.

INDTEGT 1677

Landskylden er tillsammen 11 1/2 Wog
 9 mærker a 8 ort er 8 Rdl 4 mark 5 skill
 Thiende Ost 1 1/2 Wog a 4 mark er 1 Rdl
 Leye Kiør 16 a 1 ort er 4 Rdl

Av gardlista ser ein at dei 5 første gardane har fått endringar i landskylda. Vidare at landskylda for Løset som før var tredelt no er samanslege.

Desse endringane i landskylda er ikkje reelle endringar, men berre at skylda er uttrykt med andre måle-enheter.

Tidlegare hadde alle gardane si landskyld utmålt i Mellag. No kjem det inn måleenheter som Våger, Mark og Pund.

1 Våg = 4 Mellag = 72 Mark.

1 Våg = 3 Pund = 72 Mark.

1 Mellag = 18 Mark.

1 Pund = 24 Mark.

Eksempel:

Breiteig hadde 1672 5 Mellag skyld.

4 Mellag = 1 Våg

1 Mellag = 18 Mark

5 Mellag = 1 Våg 18 Mark

Så er all Kornthiende etter Kongens ordre inndregen av Fogden for å finansiere krigføringa til Kristian V. (Den skånske krigen 1675 - 1679.?) Kongens fogd på Møre var nok Rasmus Henningsen Smit, eigar og ombodsmann over Giskegodset tilliks med faren Henning Hansen Smit, ein innflytta danske. Hennings bror Hans vart lagmann i Gulating lagdømme og vart adla under namnet Lillienskiold. Henning Smit døydde ca 1663 og etter han var det først sonen Hans, seinare sonen Rasmus som administrerte Giskegodset.

Ombodsmannen Iver Paulson Vik var såleis leiglending under Rasmus Henningsen og var dermed i eit personleg avhengighetsforhold til Giskefogden.

I 1667 er Rasmus Henningsen nemnd som tiendeforpakter og kan kanskje ha fått større mynde over kyrkja sine inntekter. Ein må rekna med at leiglendingen sin, Iver Vik, gjorde han kva ville med, men det skulle også avleggast regnskap for Bergen Stift.

Leyegjedder 8 a 6 skilling er	3 mark
Kornthienden er for det Aar och oppbårit aff Rasmus Henningsøn; och skall ligesom det forige Aar effter Hans Høy. Exell; ordre Leffuerit til Militiens fornødenhed.	
Føris till Indtegt foruden annammit aff Thiendeforpakteren Rasmus Henningsøn;	
5 Tdr Korn a 1 Rdl er	5 Rdl
SUMMA INDTEGT beløber	
Penge 47 Rdl 3 mark 15 skilling	
UDGIFFT imod Indtegten i bemeldte 3Aar For Brød och Wiin	21 Rdl
Kiøbt Woxlius till Kirchens brug udij 3 Aar for	9 Rdl
Conrectoris Løn	1 Rdl 3 mark
Probstens Løn	1 Rdl 3 mark
Stigskriffuerens Løn	1 Rdl 3 mark
Probsten for Sær Visitats	1 Rdl 3 mark
Probsten for Kosterhold	1 Rdl
Lagt en Lem aff ny inden udij Kirchen, dertill forbrugt 5 tylter Bord med fremførsel, Arbeidsløn och Oplegning	
a 7 mark er	5 Rdl 5 mark
Oplagt paa Kirchen 1 1/2 Tdr Thiere med Oplegning a 3 Rdl er	4 Rdl 3 mark
Giffuen for Predikestolen som fra Ulsteens Kirche bleff giffuen at opsætte och forbedre, sampt for anden Reparation udi Kirchen	1 Rdl
For 3 bord paa Kirchetaget till Forbedring oplagt	1 mark 8 skilling
For Hjørne Svilerne som aff Kirchen vare nedblæste, igien at sætte tillrette	1 Rdl 1 m
Noch Oplagt paa tagit 1/2 Td Thiere	1 Rdl 3 mark
Forbedrit gulffuet udi Waabenhusit med 3 tillaaaser, derfor med Arbeidsløn	4 mark 8 skilling
For trej Smaa Træspidrer paa Kirchen at opsætte	3 skilling
For Kirchens Ornamentter at holde reene udij 3 Aar	3 mark
SUMMA UDGIFFT er	
Penge 53 Rigsdaler	

Det er ikkje heilt klart kva som her har skjedd, men det kan sjå ut som Fogden, Tiendeforpakter Rasmus Henningsen, har kravt for mykje til "Militiens fornødenhet" og derfor måtte levere tilbake 5 tønner korn eller 5 Rdl. Og som vi skal sjå seinare hadde Rasmus Henningsen og leiglendingen hans Iver Vik eit noko innfløkt mellomregnskap som er utrekna av kyrkja sin "revisor".

Av arbeider på sjølve kyrkja har det i denne perioden vorte bygt ein ny Lem. Med lem er det vel meint det som vi kallar eit galleri med sitteplassar for fleire folk ein etasje opp. Denne er truleg oppsett i bakkant av hovedkyrkja, "udij Kirchen". Om den vart oppsett i ein av korsarmane er det rimeleg at det vart skrive "udij Kaarset". Dei fleste av dei gamle stavkyrkjene hadde slike galleri, som vart oppsett etter kvart som folketalet auka i kyrkjesognet. Lomskyrkja har Lem i begge korsarmane og i hovedskipet. På Lemen var det som regel 2 eller 3 stolrekkjer, slik at den gjekk 2 til 2,5 m utifrå veggene.

Her har Syvde kyrkje fått ein preikestol frå Ulstein kyrkje. Ulstein har sikkert fått innsett ny preikestol og har dermed gitt den gamle til Syvde. At den er brukt er heilt klart, elles hadde det ikkje vore nødvendig å reparere "forbedre" den, og den er truleg gitt som gåve, idet det kun er brukt 1 Rdl til dette samt anna arbeid i kyrkja.

At det også var storm og uver i gamle dagar ser ein når "Hjørne Svilerne" var nedblæste av kyrkja. Dette må vera vindskiene på hovedkyrkja.

Kva desse 3 "Træspidrer" er for noko er ikkje godt å seie, men vi har betegnelsen "Tårn og Spir" som vert brukt om slott og kyrkjer. Det kan tenkast at i mønespissen av taket på kyrkja og korset var eller vart oppsett slike spir, gjerne med utskjeringar, som kun hadde dekorasjonsformål.

LIGNIT imod INDTEGTEN bliffuer
Kirchen skyldig till Ombudsmanden paa
dette Regenskab 5 Rdl 2 mark 1 skilling

Som er Assignerit at betallis aff Rasmus
Smit paa Regenskab aff Offuerbudet.
Herforuden Rester hannem hos Rasmus
Henningsøn paa Ostethienden 3 mark 5
skilling naar det ene Aars Landskyld och de
5 Tdr korn er Liquideret imod de 20 Rdl
Rasmus Henningsøn for 2 Aars Brød och
Viin har udlagt, som herudi er gotgiort.

SEUDE KIRKES REGENSCKAB

Forhørt for de tuende Aaringer

1678 och 1679

Ombudsmændene Iffuer Paulsøn Wiig
og Laers Tagsett.

INDTEGT 1678;

Landskyld aff Lillebø Fisk 1/2 Wog	18mark
Breitag Fisk	1 Wog 18mark
Breitigvig Fisk	1 Wog
Løesett Fisk, er pålagt 1 Mellag	6 Mellag
Opsall Fisk	1 Wog
Wiig Fisk	2 Mellag
Mit Løesett, 1 Mel paalagt	5 Mellag
Ytt. Løesett, 1/2 Mel paalagt	4 Mellag
Søfferdahl	1 Mellag
Houceland	1 Mellag
Sandnes	1 1/2 Mellag
Eltevig	1 1/2 Mellag
Sandanger	4 1/2 Mellag
Muren	1 Mellag
Dimnen	1 Mellag
Mou i Ørstenn	1 Mellag
Aarsskoug	1 Mellag
Store Rødue	3 Mellag
Liesett	2 Mellag
er tillsammans 12 Wog 18 mark a 3 ort	
er	9 Rdl 1 mark 8 skilling
Thiende Ost 1 1/2 Wog a 4 mark er	1 Rdl
Leye Kiør 16 a 1 ort er	4 Rdl
Leyegiedder 8 a 6 skilling er	3 mark
Kornthienden 11 1/2 tdr a 4 mark	7 Rdl 4m
INDTEGT 1679;	
Landskyld Fisk 12 Wog 18 mark a 3 ort	
er	9 Rdl 1 mark 8 skilling

Så var det mellomregnskapet mellom Iver
Vik og Rasmus Henningsen Smit. Når det
gjeld forholdet mellom kyrkja og vergen
Iver Vik er det greit, han har tilgode over
5 Rdl med kyrkja. Så vert det vanskeleg;
det ser ut som dette skal betalast av Fogden
til Iver. Så har Fogden betalt 20 Rdl for
brød og vin, noko som eigentleg var Iver si
oppgåve, vidare skal Fogden betale dei før
nemnde 5 tdr korn og landskylda for ett år
som han også har motteke, og når desse er
rekna mot kvarandre er han skuldig Iver
ytterlegare 3 mark 5 skilling. Vi får vone at
Iver får pengane sine. Det kan sjå ut som
Rasmus Henningsen Smit her har overteke
drifta av kyrkja heilt og fullt, men at stiftet
sin "rekneskapfogd" har sett han på plass og
gitt Iver Vik det han skulle ha.

Dette rotet måtte få følger, og i 1678 eller
79 vert det oppnemnt ein ny kyrkjeverge.
Iver Vik er ikkje sparka, men han har fått
ein partner, Lars Takset, kanskje for å ha
meir motstandskraft mot Giskefogden.
Den nye vergen kan ikkje vera nokon annan
enn Laurits Paulsson Takset, fødd 1642,
son til lagrettemann Paul Lauritsson som
eigde 6 Mellag av Takset. Laurits vart
brukar av Takset mellom 1668 og 1675 og
eigde då 3 Mellag, truleg åtte faren resten.
Den nye ombudsmannen stod altså ikkje i
noko avhengighetsforhold til Giskefogden.

Her er landskylda på Løset vorten oppsett
med tilsaman 2 1/2 Mellag på dei tre
gardane. Landskylda vart oppsett når
leiglendingen ved sin flid og sitt arbeid
hadde dyrka og forbeta garden slik at den
gav meir avkastning enn då han overtok
garden. Når så skjedde kom gardeigaren, i
dette tilfelle Svude Kyrkje og bestemmer at
skylda skal oppsettast. Med ei høgre skyld
vert jordleige og skattar større. På denne
måten straffa det seg for leiglendingen å
gjera alt for store forbetringar på garden.
Jordeigaren og staten tok sin forholds-
messige andel av den auka innkome som
flid og arbeidsinnsats gav. Systemet var slett
ikkje så ulikt det vi har idag.

er	9 Rdl 1 mark 8 skilling
Thiende Ost 1 1/2 Wog a 4 mark er	1 Rdl
Leye Kiør 16 a 1 ort er	4 Rdl
Leye giedder 8 a 6 skilling er	3 mark
KornThienden foruden Klocherens tønne gaffes 11 Tdr a 3 ort er	8 Rdl 1 mark 8 sk
SUMMA INDTEGT	
Penge	45 Rigsdl. 2 mark 8 skilling
UDGIFFT for 2 Aar	
For Brød och Wiin i 2 Aar,	14 Rdl
Udlagt den Naadigst paabudne Studiscatt for Annis 1678 och 1679	2 Rdl
Conrectoris Løn for 2 Aar	1 Rdl
Probstens Løn for 2 Aar	1 Rdl
Probsten for Sær Visitats for Kosterhold	1 Rdl
Stigtsriffuerens Løn	1 Rdl
For Woxlius till Kirchens brug udi 2 Aar	6 Rdl
For Kirchen at Maye och Ornamenterne holde reene i to Aar	3 mark
Ladet rifue Tagit paa den søre side och - 5 tylter aff det beste forbedrit Undertaget, derfor udi Arbeidsløn	2 Rdl 2 mark
For 4 Sperer under ben _{te} Tag med Hiemb førsell och Arbeidsløn	2 Rdl
Oplagt itt nytt tag derpaa aff 7 tylter bord med oplægning och hicmbførsell	7 Rdl
Paa samme Tag oplagt en Td Thiere for	2 Rdl 3 mark
SUMMA UDGIFFT er	
Penge	41 Rdl 2 mark
LIGNIT imod INDTEGTEN	
Bliffuer Ombudsmændene skyldig til Kirchen Penge	4 Rdl 8 skilling
Hvorimod dennem igjen tillkommer hos forige Thiendeforpagter Rasmus Smit for 1678 Aars Korn och Ostethiende, som hand har oppebaarit och dennem nu er til indtegt ført	8 Rdl 4 mark

Det er ein post som har gått igjen gjennom desse rekneskapa. det er "Kirchen at Maye och Ornamenterne at holde reene". Å reingjere ornamenta er greit, men så har vi dette ordet "Maye". Det er klart og greitt skrive så ordet er ikkje mistyda. Ein må nesten tenke på når Nora Brochstedt syng "Jeg kan også maies ut med tjær og silkehatt". Det kan godt tenkjast at det er nettopp det ordet betyr, å pynte opp i kyrkja, oppstasing, kanskje også med vanleg vask og reinhold.

I løpet av desse to åra har taket på sørsida vorte rive. Så har "undertaget" vorte forbedra med 5 tylter = 60 bord av spesielt god kvalitet, "det beste". Dette kan tyda at kyrkja har hatt himling som dekte sperrene og takkonstruksjonen forøvrig. Mange av dei kjende stavkyrkjene hadde nettopp dette og då med midtpartiet som ein stor kvelving som gav kyrkjerommet høgde og volum. Enkelte stavkyrkjer hadde heile denne himlingen dekorert med rosemåling. Det er logisk at synleg kledning innvendig vart oppsett av spesielt utvalde bord.

I samband med denne reparasjonen har det vorte utskifta 4 sperrer og lagt nytt taktekke av 7 tylter = 84 bord.

Sist det vart gjort noko med taket på sørsida var for ca 18 år sidan, og ein skulle tru at med det tjæreforbruk som var skulle det enno ikkje vera nødvendig med utskifting. Då må ein hugsa på at på ei bygning med 4 fløyer (korsform) vert det 4 taksider på eine sida (nordsida) og 4 taksider på motsatt side (sørsida), så det er ikkje sikkert at det er snakk om same taksider.

Her ser vi at Giskefogden slett ikkje er snar å gjera opp for seg. Det ser ut som Rasmus Smit har fått utlevert korn- og ostetienden for 1678, og som han er skuldig 8 Rdl og 4 mark for. Enkelt og elegant fører stiftskriveren dette tilgodehavande kyrkjeverjene til inntekt, slik at dei vert skuldig til kyrkja 4 Rdl 8 skilling. Det vert såleis verjene si sak å krevja dette tilgodehavandet hos Giskefogden og kyrkja har dermed fått sitt.

SØVDE KIRCHIS REGENSCKAB

Forhørt pro Annis 1680 och 81.

Ombudsmanden Iffuer Wiig.

INDTEGT 1680

Landskyld af Lillebø Fisk	1/2 Vog	18 mærk
Breiteig Fisk	1 Vog	18 mærker
Breiteigsvig Fisk		1 Wog
Indre Løesett Fisk	1 Vog	1 1/2 pund
MidLøesett Fisk	1 Vog	18 mærker
Ytter Løesett Fisk		1 Wog
Opsall Fisk		1 Wog
Wiig Fisk		1 Wog
Søfferdall Fisk		18 mærker
Houcheland Fisk		9 mærker
Sandnes Fisk	1 pund	3 mærker
Eltvig Fisk	1 pund	3 mærker
Sandanger Fisk	1 Wog	9 mærker
Murenn Fisk		18 mærker
Dimnen Fisk		18 mærker
Mou i Ørstenn Fisk		18 mærker
Aarskoug		18 mærker
Store Rødue er aftagen	1 Ml	1/2 Wog
Lieset Fisk		1/2 Wog

Er tillsammen Fisk 12 Woger a 3 ort er
9 Rigsdl

ThiendeOst 1 1/2 Wog a 4 mark er 1 Rdl

Leyekiør 16 a 1 ort er 4 Rigsdl

Leyegiedder 8 a 6 skilling er 3 mark

Kornthienden foruden Klocherens tønde

Gaffes 11 Tdr a 3 ort er 8 Rdl 1 mark 8 sk

INDTEGT 1681

Landskylden tillsammen Fisk 12 Woger
a 3 ort er 9 Rigsdaler

Thiende Ost 1 1/2 Wog er 1 Rdl

LeyeKiør 16 a 1 ort er 4 Rdl

Leyegiedder 8 a 6 skilling er 3 mark

Kornthienden er foruden 1 td til Klocheren

Gaffes 11 Tdr a 3 ort er 8 Rdl 1 Mark 8 sk

Føris till indtegt som Ombudsmanden paa

sidste Reg b till Kirchen bleff skyldig

4 Rigsd. 8 skilling

SUMMA INDTEGT

Penge 49 Rdl 3 mark 8 skilling

UDGIFFT i ford; 2 Aar,

For Brød och Viin Aarl. 7 Rdl er 14 Rdl

Erlagt den Naadigst paabudne Princessen

Styhr, begge Terminer forfalden er 11 Juni

och 11 Desember A $\text{\o}$ 1680 aff

11 Tdr a 3 ort er 5 Rigd. 3 mark

Under trolldomssaka i 1680 var Iver Vik ein av dei som hadde vore utsett for Marit Løset sin trolldom. Etter rettsboka var det første ho brukte denne kunsten til at ho "forgiorde Iffuer udj Vig hans Baad saa den af en hastig flaug vind blef om Kast paa Reysen som hand hafde Agtidt sig til Bergen med hans, och Andre hans granders føring, saa at deris føring som var fisch, Smør, tallig och schind, och de dog formedelst Andre dieris granders och Guds hielp folchet ved lifuet blef behold, dog alt goedzit blef bortte."

Dette viser at Iver Vik også dreiv med føring og handel på Bergen, truleg også med kyrkja sine varer.

Laers Tagset er no gått ifrå som kyrkjeverge eller er i alle høve ikkje nemnd. Laurits Paulsson Takset, fødd 1642, er nemnd som brukar på Takset i perioden 1675 - 89, så han er i alle høve ikkje død. Han skulle no vera ca. 38 år.

Her kan ein sjå at alle desse gardane eller partane som Syvde kyrkje eigde er 12 Wog. Dette er just det same som Myklebust gard, der kyrkja sto, åleine hadde i land-skyld, også 12 Woger. Ca. 1660 vart skylda på Myklebust oppsett frå 12 til 13 Woger, men vart nedsett til gamlemålet 1754.

I 1647 -50 var det 3 Mellag prestebolgods i Myklebust, eigd av Voldapresten. Også kalt "Det Geistligheden beneficerede Gods". Inntekta av dette godset gikk inn i presten sine inntekter. Dessuten var det 6 Mellag Giskegods, og resten av garden sine 48 Mellag var "bondegods" eller sjølveigar-gods.

Det er ikkje rart at HansStrøm ca.1760 utnemner denne garden til den største og likaste på Sunnmøre. Den var elles i daglegtale kalla Storegarden og namnet Miklabostadir tyder Den store bustaden.

Kyrkja har no vore fri denne skatten til Prinsessens Styr sidan 1671, altså i 9 år. No er den "paabuden" igjen, men Kristian den femte hadde kanskje fleire døtrer som skulle gifta seg.

Udlagt effter Kongl. Maj. ts Naadi. te
befalling Studi=scatten for Annis 1675, 76
och 1677. Saa och for 1680 och 1681

	5 Rigsd
Probstens Løn for 2 Aar	1 Rdl
For Probstens Sær Visitats	1 Rdl
Dog for Kosterhold	1 Rdl
Conrektoris Løn	1 Rdl
Stiftschrifuerens Løn	1 Rdl

Oplagt paa den Søre side aff Kirchen itt
nytt tag aff 6 tylter bord med Oplegning

a 1 Rdl er 6 Rdl

Oplagt paa samme tag 1 td Thiere med
oplegning 3 Rdl

Giort itt nytt Kircheleed med tilfang och
Arbeidsløn for 1 Rdl

Kiøbt en Glasflaske och Tørkled till
Kaichen 1 mark 8 skilling

Noch oplagt paa den Nordre side aff
Kirchen itt Nytt tag 14 tylter Bord med

Oplegning a 1 Rdl er 14 Rdl

1 Tønde Thiere med arbeidsløn for 3 Rdl

Opsatt ved Kirchen 3de Støtter a 19,
17 och 13 Alen, derfor med førsell
och Arbeide 5 Rdl 1 mark 8 skilling

Oplagt en Kiøhl paa Kirchen for 2 Rdl

Bekosted for itt nytt Kircheleed paa den
Nordre side aff Kirchen 1 Rdl

Ornamenterne at holde reene udi 2 Aar 3 m
SUMMA UDGIFFT er

Penge 65 Rdl 3 mark

LIGNIT imod INDTEGTEN bliffuer

Kirchen skyldig till Ombudsmanden

Penge 15 Rdl 5 mark 8 skilling

Rekneskapet for 1682 går vi forbi, då
skjedde ingenting å merke seg. Derimot skal
vi ta med 1683 rekneskapet.

I dei etterfylgjande rekneskapsutdraga vert
ikkje gardlista gjenteken kvar gong, og
inntektssida elles er såpass uforanderleg at
det berre vert medteke det som er litt
interessant.

Her har ein vore på etterskudd med
Studiskatten, dette vert no oppretta og
betalt for 5 år på ein gong.

Så er det igjen utskifting av tak, denne
gongen på sørsida av kyrkja. For to år sidan
var det også skifta tak på sørsida, og då vart
det brukt 7 tylter bord. Denne gongen er
det brukt 6 tylter. Om ein ser side 7, kost-
nadsoverslaget frå 1663, er det der rekna
med 14 tylter for heile taket på nordre kors-
arm (nordfløya). Om ein no reknar samme
størrelse på ein søndre korsarm går dette
ihop. Eine taksida på søndre korsarm vart
då skifta 1678-79, og den andre taksida er
skifta no 1680-81.

Så er no det arbeidet gjort som var nemnt i
1663, skifting av taket på korset på nordsida
med 14 tylter bord. og ny kjøp på kyrkja 15
alen lang. I dei mellomliggende åra har det
kun vore utskift enkelte bord i taktekninga i
1673. Arbeidet som er nemnt i 1663 vart
nok då som ein antok utsett på ubestemt tid.
Om det er slik som eg her trur, var den
store takreparasjonen i 1659-61 på sjølv
hovedskipet av kyrkja, noko som også ord-
lyden kan tyda på.

I 1659-61 var det også oppsett støtter eller
skorer til kyrkja. Det er no gått over 20 år
og dermed er kanskje nokre av desse
tømmerstokkane modne for utskifting, eller
det er kanskje eldre støtter (skorer) som no
er fornya. Lengda på dei 3 som no er
oppsett høver ikkje med dei som var oppsett
i 59-61, så det er kanskje truleg at desse er
eldre og ikkje vart fornya då. 20 år er elles
ei kort levetid for tømmer som er grundig
innsett med tjøre. I 59-61 vart det oppsett
6 stk og no 3 stk det vert 9 støtter tilsaman.
Og det må ein seia er ei solid avstøtning av
kyrkja.

Det har også no blitt laga 2 nye kyrkjeled
(kyrkjegardsportar). Det eine på nordsida
og kva side det andre var på er ukjent. Det
kan tenkjast at det vende mot tunet i syd,
"Storegarden".

Når der var portar (led) må ein tru at
kyrkjegarden også var omgitt av ein mura
steingard.

SØFFDE KIRCHES REG:B.

Forhørt pro Anno 1683;

Ombudsmanden Iffuer Wiig.

INDTEGT

Landskylden er tilsammen Fisk =

12 Woger a 3 ort er 9 Rdl

Leye Kiør 15 a 1 ort er 3 Rdl 4 mark 8 skil

En Koe er for Rasmus Løesett aff

Fieldskred bortdød, som intet er at
igjen bekomme.

Leyegegger 8 a 6 skilling er 3 mark

Kornthienden och Ostethienden effter

Naad. Bevilling oppebaarit aff Thiende-

forpagteren, som deraff till Ombudsman-

den har leffuerit 6 Rdl 1 mark 12 skill

Schall derpaa reste effter at til den

ny bibell er korted, 3 Rdl 2 mark,

till Kirchen 5 mark 12 skilling.

SUMMA INDTEGT 19 Rdl 3 mark 4 skill

UDGIFFT

For Brød och wiin 7 Rdl

Udlagt den Naad; påbudne Studiscatt

for 1683 1 Rdl

Probstens Løn, Kosterhold 1 Rdl

" for Sær Visitats 3 mark

Conrectoris og Stifttscrifferens Løn 1 Rdl

Udlagt till woxlius till Kirchen 3 Rdl

Paa sidste Regensckab bleff Kirchen

till Ombudsmanden skyldig 5 Rdl 8 mark

Erlagt effter Naad; Befaling till Frederich

Stads Kirches Bygning 3 mark

I ligemaade till Vor Frues Kirche

i Trundhiem 1 mark 8 skilling

Giffuen Glasmageren for 3de Glas och

Vinduer at forbedre i Kirchen 1 Rdl

SUMMA UDGIFFT

Penge er 20 Rdl 3 mark 8 skill

LIGNIT imod INDTEGTEN Bliffuer

Kirchen skyldig till Ombudsmanden Penge

1 Rdl 4 skill. som hannem aff Stiftts-

criffueren er udi de ordinaire ---?----

godtgiort och betalt.

Desforuden tillkommer Kirchen hos Iffuer

Olsen Wig siden A_o 1674 efter

Kirchestolens Formelding folio 11 - 9 Rdl,

Her er ei ku teken av "Fieldskred" hos Rasmus Løset. Dette må vera på indre Løset bnr 1, der det budde ein Rasmus Olsson som døydde ca 1675. Enkja gifte seg igjen med ein Knut Løset, når er ikkje kjent, men enkja dreiv truleg garden ei tid på bygselkontrakta etter sin avdøde mann.

Ytre Løset var i 1686 øydelagt av Fjeldskred og låg deretter øyde i heile 40 år. Men på ytre Løset var då ein Jacob Olsson leiglending. Vi får altså her dokumentert at det også har gått "Fjeldskred" på indre Løset, truleg 1682 eller 83.

Om Thiendeforpagteren fortsatt heiter Rasmus Smit er ikkje godt å seie, men det er vel helst sannsynleg. Det kan sjå ut som det er etablert ei fast ordning der tienden, både korn og ost, vert innlevert etter kong. påbod eller avtale til ein borgar som driv handel med førsleskuter både på Bergen og Trondheim. Rasmus Smit på Giske var nettopp ein slik handelsmann. På denne måten slapp ombudsmennene arbeidet med å omsette varene, men på den andre sida vart dei meir prisgitt forpagterens vilje og evne til å gjera opp for seg. Det vart vel i realiteten eit slags handelsmonopol. Og vi ser at det også no ikkje er gjort opp for varene.

Den solidariske ordninga med ekstraskatt til gjenoppbygging av kirker er no komen igjen. Fredrikstad låg utsett til for overfall av svenskane og byen vart brent fleire gonger. Dette må gjelda gjenoppbygginga etter storbrann i 1672.

Vår Frues kirke i Trondheim har brent fleire gonger, men i 1681 vart så store deler av Trondheim lagt i aske at byen vart gjenreist etter ein heilt ny reguleringsplan. Då har rimelegvis også Vår Frue kirke brent ned, og derfor denne ekstraskatten.

Her har Iver Vik for 9 år sidan vorte skyldig til kyrkja 9 Rdl 4 mark 13 skilling.

Om ein går tilbake ser ein at dette ikkje har vorte utlikna på neste rekneskap. No vert

4 mark 13 skilling, som vill bevises till
huem de var erlagde, heller och herefter
svaris Kirchen till.

SØFDE KIRCHES REGENSCKAB
Forhørt pro Annis 1684. 1685 og 1686.
Ombudsmanden Iffuer Wiig.
INDTEGT 1684

Thiendekorn er efter naadigst Bevilling
oppebåret af Laugmand Hans de Fines
Fuldmægtig Christen Schmidt, som deraf for
11 1/2 Tønder a 1 Rdl er 11 Rdl 3 mark
Og Ostetienden 1 Rdl har lefuerit till Iffuer
Wiig ved Probstens 12 Rdl 3 mark
1685

Tienderne Ut Supra (som ovanfor) af
Christen Schmidt oppebåret og bleff ---
leffuerit till Ombudsmanden ved Probstens
10 Rdl 3 mark 8 skilling

1686
Tienderne Ut Supra (som ovanfor) osv.-----
11 Rdl 3 mark 4 skilling

Føris till Indtegt som Iffuer Wiig paa itt
Regb. Aq 1674 bleff skyldig till Kirchen
9 Rdl 4 mark 13 skilling

SUMMA INDTEGT er
Penge 94 Rdl 1 mark 13 skilling

UDGIFFT I for 3 aar:

Oplagt en Svill paa den søre Side, 8 alen
lang med oplegning 3 mark

Indfelt et Støche Syl under Kierchen,
Kosted med oplegning og Arbeidsløn 2 Rdl

Oplagt paa Kirchen, Kaarstaget undtagen,
2 1/2 tdr Tiere a med oplegning 2 1/2 Rdl
er 6 Rdl 1 mark 8 skilling

Aq 1674 Er arbeidet paa Kirchen med de til
Indtegt førte 9 Rdl 4 mark 13 skilling effter
Probstens Attest.

Oplagt paa Kirchen 2 1/2 Td Thiere a 15
mark med oplegning 7 Rdl 3 mark

han kravd for dette beløpet. Iver Vik har
sikkert protestert. men vi ser at skrivaren vil
ha bevis kven pengane i såfall var betalt til,
og om ikkje slikt kan framleggast skal dette
betalast til kyrkja.

Vi får her namnet på ein ny tiendeforpaktar
Christen Schmidt. Han var son til Henning
Smit og var rådmann i Bergen. I 1684 tok
han over administrasjonen av Giskegodset,
og styrde då på mora og syskjena sine
vegne. Vi ser at det no vert meir orden på
sakene, pengane er utbetalt til Iver Vik for
kvart år. Det ser ut som Prosten har gått inn
som mellommann (penge-bud) og det kan
sjølv sagt hjelpe på.

I dette oppgjøret får Iver Vik avslutta og
oppgjort si no 12 år gamle gjeld til kyrkja.
Vi såg at skrivaren kravde bevis og no har
Iver fått Prostens Attest på at han har utført
sjølv eller fått andre til utføre arbeid for dei
skuldige 9 Rdl 4 m 13 skill. Om arbeidet er
utført no eller for 12 år sidan står det
ingenting om.

No vert det litt problematisk. Det er snakk
om en svill 8 alen, er ca 5 m, på søre side.
Når det tidlegare har vore nemnt taksviler
(vindskier) har dei alltid vore 12 - 13 alen.
Om vi tenkjer oss ein kor-del som er lavare
og smalare enn sjøive kyrkja kan denne ha
vindskier på 5 m, men slikt tilbygg (fløy)
har til no ikkje vore nemnt. Dette kan vera
ein botnsvill under ytterveggen.

I den klassiske stavkyrkja ligg syllstokken
under kyrkjegolvvet eit stykke inn frå ytter-
veggen. noko som tidlegare tekst tyder på er
tilfelle her.

Vidare er ytterveggen oppbygd av ståande
veggtiler som er innfelt i spor i kvarandre
og uthogde spor i ein toppsvill og ein
botnsvill. Botnsvillen er forholdsvis enkel å
skifta ut, ein berre plukkar steinmuren
under bort, slår ned den gamle og rotne,
legg under og pressar opp ein ny med ferdig
spor og kilar steinmuren på plass igjen.

For et Vindu udi Kirchen 1 Rdl
SUMMA UDGIFFT er

Penge 57 Rigsdl

LIGNIT imod INDTEGTEN bliffuer
Ombudsmanden herpaa till Kirchen skyldig
37 Rdl 1 mark 18 skilling.

Herpaa er till Stifftskriffueren erlagt 5 Rdl
som hand paa tilbørlige steder har at gjøre
Riktighed for.

**SØFDE KIRCHES INVENTARIUM
1689;**

1 Sølf Kalch og Disk paa 20 lod, Disken
vill omgiøris. (1 lod = 14,7 g)
1 God Messeserch
1 gaml. Dito
1 Psalmebog
1 Huid Alterdug
1 Lyssecrone paa 6 Piber forærit af Iffuer
1 Messingbechen i Funten Wiig
1 Kloche 1 Løgt
2 Messingstager med 2 piber og Pig mit udi
1 Røtt Alterklæde

SØFDE KIRCHES REG:B

Forhørt pro Annis 1687; 88 och 1689:
Ombudsmændene Olle Echrimb och
Joen Soerdahl.

INDTEGT;

Kornthienden desse Aar af Thiendefor-
pagterens Ordre, oppebaarit och till Hr
Axell Olsen lefuerit, som i hans Regenskab
ved Vandeflens Kirche er indført.
SUMMA INDTEGT er

Penge 72 Rigsdl. 12 skilling

UDGIFFT i forskr. 3 Aar;
Brød och Wiin indført i Hr. Axell Olsens
Regb ved Vandeflens Kirche.

I ligemåde efter Høyst. bemelte naadigste
Befaling til den afbrente Vor Frue Kirche i
Trundhiemb den sidste Termin- - - -
Probsten Salig M: Christopher Hiermans
Løn og Visitats- - - - -
Probsten Hr. Hans Matzen for Regb Fornør
och Kosterhold- - - - -

Å skifte ut ein sylstokk som ligg under
kyrkjegolvvet er ein mykje større operasjon
sjølv om det berre gjeld ein liten del. Då må
golv og evt. stolar-innredning først fjernast.
Vi ser at kostnaden med sylstokken er 4
gonger så stor som med svillen.

Skrivaren som reiste frå kyrkje til kyrkje må
vi rekne med visste godt kva dei ymse byg-
ningsdeler heitte. Når det tidlegare var nemnt
om taket heitte det "hiørnesviler" eller "tag-
suiler". No brukar denne skrivar orda Syl,
(før Syld,) og Svill på sørsida av kyrkja,
taket er ikkje nemnt.

Dette skulle no elles etter dei siste års arbeid
vera i bra stand.

I 1687 er det komne nye ombudsmenn.
Oluf Arnesson Eikrem, fødd 1636, brukar
av bnr 2 på Eikrem. Volda prestebol eigde
garden. Oluf var lagrettemann 1694-1711.

Jon Johannesson SørDAL, fødd 1642, brukar
av bnr 2 i SørDAL. Jon eigde ein del av
garden sjølv, resten hadde fleire eigarar,
deriblant også Syvde kyrkje. Jon var også
lagrettemann. Han var også medhjelpar i
kyrkja.

Axel Olsson Rødberg frå Selje, var prest i
Vanylven og Syvde 1674 - 1695.

Her har soknepresten kjøpt inn brød og vin,
truleg samla for Vanylven og Syvde kyrkje,
og ført heile utgifta i Vanylven kyrkje sitt
rekneskap. Som motytelse er kornthienden i
Syvde levert til Vanylven kyrkje (Jetmunds-
kyrkja) og ført som inntekt i rekneskapen
der.

Prosten Christopher Hiermann er no død,
1689 (betegnelsen "Salig Mand") og buet
får hans inkomster for 2 år.

Den nye prosten Hr Hans Matzen skal ha
for reknskap og "kosterhold", altså diett.

1690; Kaarset som af Storm forleden Vinter in Decembr blef Sønderbrøt, nu i Sommer igjen forferdiget, dertill forbrugt 2 Stafuer med Førseil fra Birchdallen kosted	4 Rdl
2 Støtter till Kirchen 24 Alen lang	3 Rdl
1 Støtte 12 Alen	3 mark
1 Hiørnesuill paa Kirchen 12 Alen	1 Rdl 3m
1 Bielche eller Beite som holder Stafuerne tilsammen 12 Alen lang med Førseil	3 mark
3 tytter Bord a 3 mark	1 Rdl 3 mark
1 Vindu med Indsettelse	1 Rdl
1 Rende mellem Kaarset och Store Kirchen med Føring	1 Rdl 3 mark
2 Syller under Kaarset a 9 Alen	1 Rdl
Betalt for fornigte Arbeide huor paa 4 Mand har Arbeidet 14 Dager med Kost och Arbeid a 1 ort	14 Rdl
Ao 1690; Aug. Oplagt paa Kirchen til Breed 3 Tønder Tiære med Oplegning a 16 mark	8 Rdl
For en Psalmebog med Groff Stiill	1 Rdl
Opsat i Kaarset 8 nedfalne Stoler derfor med Tilfang	2 Rdl
Gottgøris Landskylden af 1 Vog fisk Yttre Løset som har ligget ødde i 2 aar, 1/2 Mellag i Sandanger - 3 Aar, 1/2 Mellag i Muren, 1 Ml i Røfve for 3 Aar och 2 Aars Landskyld af Lillebø er tilsammen	4 Rdl 3 mark
For Kircevergermis Umage och Tilsyn	2 Rd
SUMMA UDGIFFT	
Penge er 56 Rixd. 3 mark	
Blifuer Ombudsmændene herpa til Kirchen	

Det har nok vore skadeuver også i tidlegare tider, og som vi ser her har "kaarset" vorte skada av storm ("sønderbrøt"). Om det er korsarmen på nord eller sørsida står det ingenting om, men det er ting som tyder på at nordre korsarm vart kalla "Kaarset" og søndre korsarm "Fundten". Søndre korsarm fungerte i såfall som dåps-sakristi. Stormskaden kan ikkje ha vore total, i det forbruket av bord til gjenoppbygginga er svært lite. Truleg har det vore ein takskaade, og mesteparten av takborda kunne brukast om igjen. Taket på korset var elles lagt nytt for 9 år sidan, i 1681.

Denne gongen har ein gått grundigare til verks og først skifta ut syllstokkane "under" korset. Dette kan tyda på at korset hadde same konstruksjon som hovudkyrkja, med syll og stavar liggande innanfor ytterveggen. (Skytjeløekonstruksjon.) Vi får her eit svært viktig mål, 9 alen = 5,7m. Dette må vera lengde på korsarmen ut i frå hovudkyrkja. Vidare har ein skifta ut to stavar som står på syllstokkane. Om måla var oppgitt på desse kunne ein ha ein indikasjon på høgda av konstruksjonen. Så kjem ein "bielche eller beite" opp på stavane. Denne heiter i daglegtale ein bete. Ein bete kan gå på langs av møneretninga eller på tvers. Tverrgåande heiter den gjerne ein hanebjelke. At denne kan vera tverrgåande er lite truleg, den er nemlig 12 alen = 7,6 m. At korset skulle ha ei slik bredde er lite sannsynleg. Difor må ein rekna med at beten er paralell med korset si møneretning, og då høver det om beten hadde same høgde som betane i hovedkyrkja og var ført inn til samanføyning med desse.

Så har det vorte lagt ned ei ny gratrenne, sikkert i samband med gjenoppbygginga. Vi får også ein ny stadfesting av høgda på hovedkyrkja si taksida, når det er utskifta ei ny vindskie på 12 alen.

Vi må også rekne med at når taket ramla ned, kanskje innvendig i kyrkja, vart det ein del skade på inventaret. 8 nedfalne stoler er oppsett igjen i korset.

Skyldig Penge 15 Rixd. 3 mark 12 skill
Som betallis till Hr. Axell Olssen paa hans
Fordring for Brød och Vin till sine Kircher.

Dertoruden blef Ifuer Viig efter senaste
Regbs Slutning till denne Kirche Skyldig
Penge 32 Rd 1 mark 13 skilling, huorimod
hand efter Bevilling skall hafue gjort endeell
Arbeid paa Kirchen, som dog ingen
Riktighed indkom for, Huilchet erindres
Præsten Hr. Axell Olssen at inquirere om
och under sin Haand testere, huis her af er
kommen till Kirchen, at for det øfrige
iligemaade maasche Riktighed och Kirchen
forsuarlig holdes Vedlige.

Actum Voldens Præstegaard 14 Aug. 1690
Hans Matzen Herman Barman

SØFDE KIRCHES REGENSCKAB

Forhørt pro Annis 1690, 91 og 1692.
Ombudsmændene Jonn Soerdahl og
Ole Eicrim.

INDTEGT;

SUMMA INDTEGT er

Penge 87 Rdl 2 mark 4 skilling

UDGIFFT for 3 Aar;

Effter Høy Øvrigheds befaling betalt till
Eyds Kirche i Nordfjord 1 Rigsd
Saa og till Gimmestad Kirche i N. 1 Rigsd
Iligemaade effter Høy Øvrigheds bevilling
betalt till Findaas Prestgaards Opbyggelse
i Sundfiord lehn 1 Rigsd

Oplagt paa Kirchens Tag under Kaarsit og
paa den søre og vestre Side 4 tylter Bord
med oplegning 4 Rdl

Bordtagt Chorit paa den søre side og
forbedrit Bordtaget tilsammen med 3 1/2
tylter Bord med Førsel og Arbeidsløn
a 1 Rdl 3 Rdl 3 mark

Lagt nyt Tag paa Vaabenhusit med bordtag
paa den søre side og 2 Hiørnesviler, huortill

Etter stormskaden har ein også skifta ut dei
store støttene til hovedkyrkja. For 30 år
sidan sette dei "opp til Kierchens brøst"
støtter på 20 alen. Denne gongen har ein,
for å vera sikker, brukt støtter på 24 alen.
Dette er tømmerstokkar med ei lengde på
over 15 meter. Eit skadeuver kan ofte vera
ein nødvendig og nyttig påminnelse.

Det er no blitt ei ny ordning med rekne-
skapet. Det kan sjå ut som prosten Hans
Matzen og stiftskrivaren sit i Volda, slik at
ombudsmennene reiste dit til forhør. Iver
Vik som då han slutta vart skuldig kyrkja
32 Rdl 1 m 13 sk må her få presten sin
attest på at han har gjort arbeid på kyrkja.
Hans gjeld vil stå uoppgjort til så skjer.

Vi kan her ta med litt om ombudsmannen
Jonn Soerdahl litt lenger framme i tida:
HØSTE- SKATTE- OG SAKETING
Lekanger 19 nov. 1706.

På tinget "fremkom erlig Dannemand
Joen Saurdal" og fortalde om bror sin
Amunds arv frå faren og mora, ialt over
28 Rdl. Amund var "Krøbling og U-
nummen paa den ene Side", hadde vore hos
Jon i 31 år og kunne ikkje gjera noko
arbeid. No ville ein annan bror, Anders,
buande på Sunde i Nordfjord, ha del i
arven, endå Anders hadde fått vel 10 Rdl
meir enn syskjena i farsarv. Dessutan hadde
Anders "bemektiget" seg broren Ole sin
part. Ole budde i København.
Jon meinte seg berettiga til mesteparten av
Amunds arv fordi han hadde fødd og hyst
Amund så lenge. Dette fekk Jon tingsvitne
på, noko som styrka hans krav.

Igjen har det vore takarbeid på kyrkja.
Dette er nok berre ein mindre reparasjon av
dårlege parti på taket.

Her får vi for fyrste gong nemnt koret i alle
desse 33 åra. Kyrkja hadde sjølvsgagt eit kor,
men det kunne ha vore ein del av
hovedskipet, med same høgde og bredde
som dette. Når koret her er bordkledt på
sørsida og taket er forbedra, kan dette tyda

er forbrugt 4 tylter bord med Arbeidsløn
4 Rdl
Forbedrit Stolene i Kirchen med 3 Bord
2 mark
Opsat ved Kirchen 2de Støtter 24 alen med
Førsel og Opsettelse a 2 1/4 Rdl 4 Rdl 3 m

Tuende Dito a 16 alen for 2 Rdl

En Svill paa Kirchen 16 alen lang 2 Rdl

En Stie 16 alen lang for 2 Rdl

En Syld og en Kiøl paa Vaabenhusit 1 Rdl

En Staf udi Vaabenhusit 4 mark
1692;
Brød ald Kirchen undtagen det østre Brøst
med 4 Tdr Tiære derfor med oplegning
a 2 1/2 Rdl 10 Rdl

Tvende ny Vinduer efter Ordre 2 Rdl

2 Bielcher under Taget i Chorit 4 mark

1 Luge med nyt Toug 1 mark 8 skilling

Forbedrit Klocheknæbelen med Baand og
Spiger og en ny Krampe i Kirchedørren
3 mark

Føris till Udgifft Landskylden af efterskr.
Ødegods, som er bevilget Landskyldfri
dette Aaremaal formedelst det igien kand
komme udi Brug, Yttre Løset 4 mellag,
MidLøset 5 mellag, Lillebøe 3 mellag,
Beløber efter Taxten 9 Rdl
Endnu som er gandske Ødde 1/2 mellag i
Sandanger, 1/2 mellag i Muren og et
Mellag i Rødue for 3 Aar 1 Rdl 3 mark
SUMMA UDGIFFT er
88 Rdl 4 mark 8 skilling

LIGNIT imod INDTEGTEN blifuer
Kirchen skyldig till Vergerne Penge 1 Rdl
2 mark 4 skilling som betallis af forrige
Kircheverger Ifuer Viig af de 32 Rd 1 mkr
13 sk hand paa 1684, 85 og 1686 Aars
Regb till denne Kirche blef skyldig, og som
efter seeniste Regbs Formelding af ham
skall med Bevilling være gjort en Deel

på at taksida og veggen ikkje var ein
forlengelse av tak og vegg på hovedkyrkja.
Dermed får vi eit meir tradisjonelt kor med
mindre breidde og høgde enn hovedkyrkja.
Materialforbruket er også påfallande
beskjedent.

Om vi ser lenger nede på sida så er koret
nemnt igjen, med 2 bjelker under taket til
ein forholdsvis liten kostnad. Dette tyder
heller ikkje på at koret var ei forlenging av
kyrkja sin konstruksjon. Derimot kan det
tenkjast at koret hadde same breidde som
stavrekkja i kyrkjeskipet som ei forlenging
av denne, og dermed kunne det vera behov
for det som kallast hanebjelkar over koret.
I såfall hadde koret flat himling eller synlege
sperrer og hanebjelker.

Ein svill eller vindski på kyrkja på 16 alen er
vanskeleg å tenkja seg. 16 alen er ca 10
meter. I våre dagar kallar vi gjerne ein
mønekam for ein taksvill, og det er vel
tenkjeleg at også i den tida kunne ein blanda
litt begrepa. Om det er meint ein mønekam
eller "kiøl" er 10 meter meir tru-leg og
nesten identisk med kostnadsover-slaget av
1663 der kiølen på kyrkja er 15 alen. Vi ser
elles lenger oppe at vindskiene på
våpenhuset er kalla "hiørnesvil".

Ei "Luge" må vera ei hengsla luke høgt
oppe på endegavlane i kyrkja som vart opna
og stengt ved å dra eller slakke på tauverk.
Formålet med ei slik luke var sjøtvsagt å
sleppa inn lys og frisk luft når verforholda
tillet dette.

Kva "Klocheknæbelen" er for noko er
uklart. Kan hende det var ei innretning som
"knæbla" klokka slik at den ikkje utilsikta
kom i svingingar av storm og uver. Om
klokka var plassert i tårn eller i klokkestøpel
på kyrkjegarden er uvisst.

Det har igjen vorte oppsett 2 støtter på 24
alen. (over 15 meter). For 3 år sidan var det
også oppsett 2 slike. Støtter av slik lengde
må ha stått opp mot hovedskipet sin
endevegg eller "brøst".

Arbeid herimod paa Kirchen, da ville Presten inquirere derefter og indgifue under sin Haand huis i saa Maade er bekaasted, at det øfrige som rester derefter kand vorde indsogt.

Actum Ørschoug Prestegaard ut supra
Troels Christensen Kraag, Herman Garman

SØFDE KIRCHIS REGENSCKAB

Forhørt pro Annis 1693, 1694 og 1695.
Ombudsmanden Ole Echrimb.

INDTEGT 1693;

En Gied er af Biørnen ihjelslagen hos Ole Arnesen Echrimb. (Kyrkjevergen).
1694 og 1695;

Komtienden froed Hafre, U-froed Dito ---
= (Uår !) -----

SUMMA INDTEGT er
Penge 83 Rdl 4 mark 4 skilling

UDGIFFT for 3 Aar:

Efter Kongl. Mayts Naadigste befaling
betalt till den Lutherske Kirches
Opbyggelse i London udi Engeland 1 Rdl

Ladet omstøbe de gamle u-brugelige
Messingstager, kosted med en March ny
Messing oc Arbeidsløn 1 Rdl 1 mark

For en ny Messeserch med Arbeidsløn
efter Beviis 6 Rdl 2 mark

It Tørklede ofver Dichen 12 skilling

For et nytt Kircheledd med Arbeidsløn
1 Rdl 2 mark

Forbedret Bordtaget i det nordvest hiørne
med 3 bord och ved Fundten 2 bord, sampt
paa Kirchetagett 2 sidebord med Arbeidsløn
tilsammen 4 mark

Forbedrit 2de Quindestole nedre i Kirchen
oc en Stoel i Kaarsett med Spiger oc
Arbeidsløn 4 mark 8 skilling

Her vert Iver Vik igjen mint om si gjeld til kyrkja, men også presten vert påminnt om den attast for utført arbeid som han skulle gje ifall slikt arbeid var gjort, slik at evt. restgjeld kan innkrevjast hos Iver Vik. I alle høve skal Iver Vik betala av på gjelda ved å betale ut det som noverande verger har til gode av kyrkja.

Den geita som bjørnen har slått ihjel hos kyrkjevergen Ole Ekrem er ei av kyrkja sine utleigegeiter, slik at talet heretter er 7. Om kyrkjevergen vanlegvis leigde geita eller han berre hadde ho midlertidig er uvisst. Det er rimeleg å tru at vergene også hadde ein bufferfunksjon, dvs. at dei kyrne eller geitene som det ikkje var leigarar til vart innsett midlertidig i vergene sin buskap. I alle høve måtte vergene ha eit visst tilsyn med kyrkja sin buskap. Å slakte ei god geit fordi det eit år ikkje var leigar til ho var sjølv sagt utenkjeleg.

I inventarlista av 1689 er nemnd 2 Messing lysesaker med plass for 2 lys og med ein "pig" eller spir i midten. Det må vera desse som no er omsmelte til 2 nyare og finare må vi tru. Attåt den gamle messingingen har det vore kjøpt 1 mark ny messing. I same inventarliste er 1 messeserk benemnt som "God". Denne var innkjøpt i 1663, og den er no 30 år gamal. Den var sikkert ikkje utsliten, men ein ville i alle høve no ha ein nyare og kanskje finare.

I 1680 - 81 vart laga 2 nye kyrkjeled (kyrkjegardsportar), den eine på nordsida. Det har no gått 12- 13 år og hvis portane var like godt innsett med tjøre som sjøve kyrkja skulle dei enno vera nesten like gode. Når det no er laga ein ny port er det lett å tru at dette er den tredje. Kyrkja låg med retning øst - vest, og koret skal då etter regelen vera mot øst. Der var ein port på nordsida som vender mot Vik og bygdevegen som gjekk ned mot Bakkenausta som var landingsplass for kyrkjefolket som

Bræd de ny Bord med itt Quarter Tæere
med Oplegning 3 mark 8 skilling

For it Vindue paa Søre Side i Kirchen
1 Rdl 1 mark 8 skilling

Itt Vindue i Fundten 3 mrk 4 sk, oc it Dito
i Choret med 6 ruder forbedrit 4 mark

For Messeserchen oc AlterKleder at Vaske
12 skilling

Presten for Regt at Skrifve 1 mark

Føres till Udgifft Landskylden af
efterskrefne Odegoerde nemblig af Yttre
Løset 4 Mellag, Mid Løset 2 1/2 Mellag
Muren 1/2 Ml. Sandanger 1/2 Ml,
oc Rodve 1 Ml. for 1693, 1694 oc 1695.
Beløber efter Taxten aarlig 2 Rdl 12 sk.
er 2 Rdl 2 mark 4 skilling

Noch som anno 1694 var øde udi Eltvigen
1 Mellag Fisk 1 mark 8 sk

Formedelst den Gaard Brejteig med Vigen
ved den skadelig Ildebrand er opgaen, er
Landskylden for 1694 till Hielp till Husenes
Opbyggelse paa Høy Øffrigheds Behag
etterlatt, nemblig 7 Mellag. Beløber etter
Taxten 1 Rdl 4 mark 8 skilling

Fores till Udgifft som Kirchen paa sidste
Regenskab till Ole Echrim oc Jon Sourdahl
blef skyldig 1 Rdl 2 mark 4 skill

SUMMA UDGIFFT er
Penge 60 Rdl 5 mark 8 skilling
LIGNIT imod INDTEGTEN blifuer
Kirchevergerne herpaa till Kirchen skyldig
Penge 22 Rdl 4 mark 10 skilling

Herpaa er nu till Stiftskrifueren betalt 7 Rdl
som hand paa tilbørlige Steder har at giøre
Riktighed for. Blifuer Ole Echrimb saa
frembdelis till Kirchen skyldig
15 Rdl 4 mark 10 skilling

Imod de 32 Rixd. 1 mark 13 sk forrige
verger iffuer i Viig paa 1684, 1685 oc 1686
Aars regenskab till Kirchen blef skyldig,
skall efter Prestens Attest være bekosted

kom med båt innover fjorden. Vidare var
der nok ein port mot syd og tunet i Store-
garden. Og tilslutt burde det vera ein port
for presten på østsida som førde inn til
koret, omtrent der porten er idag.

Etter utskiftningskartet for Myklebost.
teikna i 1873, er det ikkje noko som tyder
på adkomstvegar frå vest. men det kan
likevel ha vore ein port også i vestre kyrkje-
gardsmur.

I alle kyrkjer var det ei dåpsavdeling som
vart kalla "Fundten", derav namnet døpe-
font som vert brukt idag. I somme høve var
det fysisk avdelt. "markert". inne i sjøve
kyrkja, men i svært mange kyrkjer var
denne dåpsavdelinga i eit eige tilbygg.
dåps-sakristi. Når "Fundten" her er nemnd i
samband med utvendige arbeider ligg det
nær å tru at Olavskyrkja hadde dåps-sakristi
som eige tilbygg. Kyrkja var ei korskyrkje
med 4 armar og med både våpenhus og
kor. Det er difor vanskeleg å tenkja seg
fleire tilbygg, og difor må Fundten vera den
nordre korsarm. Dette fordi dåpsavdelinga
alltid låg på nordsida som var kvinnesida.
I så fall har vinduet som her er utskifta eller
nyinnsett i "Fundten" vore innsett i nordre
korsarm. Det er tidlegare anteke at det var
minst 12 vindu i kyrkja, og ein del av desse
er innsett for over 30 år sidan og er kanskje
no modne for utskifting.

Vi ser at det også var vindu i koret, teksten
er noko uklar, men det kan forståast som
vinduet i koret har hatt minst 6 ruter.

Vi ser at det har vore brann på Breiteig.
På Breiteig ligg husa tett samanklemt idag
og har sikkert også lagt slik i tidlegare tider.
Dette er nok fordi tunet er einaste rastrygge
plassen på garden. Dette har den bakdel at
ved brann er all bebyggelse i faresonen.
Breiteig var den gongen 2 gardar. Breiteig
og Breiteigsvig. Av teksten går det fram at
både "Breiteig og Vigen er opgaen".
Det har altså brent ned alt saman.

Så skal vi endeleg få ein slutt på mellom-
værendet som Iver Vik har med kyrkja.
No har presten Axel Olsson Rødberg etter

paa Kirchen Ao 1687, som iche før er ført Kirchen till Udgifft som følger;

Lagt nytt Tag paa begge sider paa Kaarset af 10 Tylter Bord, oc forbedret Gulfuit i Dito Kaars med 2 tylter Bord, med Arbeidsløn a 1 Rdl 12 Rdl

2 Hiørnesviler oplagt paa Kaarset, med Oplegning a 2 Rdl 4 Rdl

1 Kiøhl 18 Alen lang med Oplegning 3 Rdl

Oplagt 3 Tønder Tiere med Oplegn. a 15 mark 7 Rdl 3 mark

For 9 Stocher till Tillaaser under Gulfuit i Vaabenhuset, Kaarset oc under Stolene med Arbeidsløn 1 Rdl 3 mark

1 Støtte till Vaabenhuset 8 Alen lang 3 mark

For en half Svill under Stoere-Kirchen med Arbeidsløn 1 Rdl

For 4 Dags Arbeid at forbedre Stolerne oc andet smaatt Flicherie i Kirchen 1 Rdl
SUMMA 30 Rdl 3 mark

Actum Ørschoug Prestegård ut Supra
Troels Christensen Kraag,
Herman Barman

Rigtig Copie vidnes,
Herman Barman

SØFDE KIRCHES REGENSCHAB

Forhørt pro Annis 1696, 1697 oc 1698.
Ombudsmændene Mogens oc
Rasmus Echrimb.

INDTEGT;

En Koe er af slem Siuge død hos Ørge(?)
Løset, hvoraf Huden er allene kommen til
Nytte. -----

SUMMA INDTEGT er
Penge 86 Rdl 2 mark 10 skilling

UDGIFFT i forn. 3 Aar;

-----

gjentatte puringar frå stifts-skrivaren gitt Iver Vik attest for utført arbeid på kyrkja. For Iver Vik var det anten å betale skulda si eller få presten til å skriva attest.

Det er litt vanskeleg å få desse arbeida til å passe inn i det øvrige som er gjort på kyrkja før og etter 1687, og det kan då vera lett å tenkja at dette oppsettet er eit reint bestillingsverk. Dvs. at presten har hjelpt Iver Vik å verta kvitt gjelda si. Derfor treng det slett ikkje å vera noko urett, for Iver har sikkert gjort mykje arbeid på kyrkja som i ettertid kan vera vanskeleg å hugsa på eller spesielt beskrive. Skrivaren har derimot kravd handfaste arbeid i ein slik attest.

Det kan også tenkjast at presten har skrive feil årstal, 1687 istaden for 1689. Det var då Korset vart øydelagt av storm, og eg syntes då at det var påfallande lite materialforbruk etter ein slik skade. Det meste av det som er opplista her kan ha ein klar samanheng med denne gjenoppbygginga.

Når det er opplagt en kjøl (mønekam) på 18 alen (= 11,5 m), må dette vera på "Stoere-Kirchen". Korset kan ikkje ha hatt slike dimensjonar. Kjølén på "Kirchen" er tidlegare målsett til 15 og 16 alen, noko som synest å vera i minste laget.

Vi får her en ny bekreftelse på at kyrkja har hatt "skytjelødekonstruksjon". Det har her vore utskift eit stykke "Svill under Stoere-Kirchen". Fundamenteringa har altså bestått både av syllstokkar og grunnsvillar.

Det er igjen komne nye verger til kyrkja. Mons og Rasmus Ekrem var brør og var søner av Jon Johannesson Saurdal som var kyrkjeverge 1687 til 92. Han er omtalt side 20 og 22 då han fekk tingsvitne om arv på tinget på Leikanger (Leikong).

I 1693 var det skifte etter Sjur Knudson Ekrem. Igjenlevande; enkja Ellen /Eli Svennsdatter og sønene Svenn og Petter. Rasmus Jonson Saurdal gifte seg med enkja, dei fekk sonen Sjur som seinare bygsla Bnr 1 på Takset. I 1719 vart Rasmus ilag med ein volding og ein hareiding valde til å reisa til København.

Endnu udlagt effter Høy. Øffrigheds ordre
till Holmedals Prestegaards Bygning 1 Rdl

Føris till Udgift Landskylden af
effterskrefne Ødegods, nembl. af Yttre
Løset Aarlig 4 mellag, Røfde Aarlig 1
mellag, Hoggeland Aarlig 1/2 mellag,
Sandanger Aarlig 1/2 mellag, Muren
Aarlig 1/2 mellag oc af MidLøset for
-96 2 1/2 mellag, beløber tilsammen
for disse 3 Aar 5 Rdl 3 mark

I ligemaade gotgjøris tienden af Ødegaarde
udi disse 3 Aar intet er faaet af, beløbende
efter Prestens Attest 2 1/2 Td a 1 Rdl
2 Rdl 3 mark

Tuende gamle Kiør for sin Udøgtighed
maatte selges af vergerne, som isteden har
tilsatt tuende nye Kiør, imod trej Aars
Leye-Frihed 1 Rdl 3 mark

For en ny Sølf Disk, oc Kalchen at omgiøre
betalt efter Guldsmedens Beviis for Sølf oc
Arbeidsløn 3 Rdl 2 mark

En Kiøl paa Lang-Kirchen 16 alen lang
med Oplegning for 3 Rdl

Oplagt nytt Tag paa den søre Side af
Kirchen, dertil forbrugt 8 tylter Bord, med
Fremførsel oc Oplegn. a 1 Rd 8 sk
8 Rdl 4 mark

En Rende imellem Kaarsett oc Kirchen
14 alen lang 1 Rdl 2 mark

En sperr under Taget paa Søre Side indsat,
12 alen lang, hvorfor med des Besuerlighed
gotgiort 5 mark

Indlagt en Tversvil udi Kaarset 10 alen lang
oc en lang Svill paa søre Side i Chorit
10 alen, derfor med Arbeidsløn tilsammen
3 Rdl

Forbedrit Bordtaget med 5 tylter Kiøb-
mandsbord med Arbeide a 1 Rdl 5 Rdl

Gulvit inden i Kirchen forbedrit med
2 Tylter Bord oc 6 Tillaaser under
med Arbeid 2 Rdl 2 mark

Dei skulle overlevera ein suplikk til Kongen,
angående skattar og avgifter som dei ynskte
reduisert. Resultatet var magert. Som vi såg
tidlegare så hadde Rasmus ein onkel, Ole, i
København og vi får tru han fekk høve til å
besøkja han.

Rasmus budde på brn 1 på Eikrem og var
leigending under Herøy Kyrkje. Død 1728.

Mons Jonson, fødd 1662, bygsla Bnr 2 på
Eikrem av Herøy kyrkje. Han var gift med
Brite Knudsdatter og dei hadde borna:
Knut, budde på Ytre Sætre, bleiv 1726.
Jon, flytte til Bergen, død før faren.
Maritte, gift på Ulvestad.

Halsten, bror til Mons og Rasmus, bygsla i
mange år Bnr 1 i Vik. Hans andre kone var
Marte, dotter til Maritte på Ulvestad.
Då Brite Knudsd. døydde i 1723, gifte
Mons Jonson seg med enke Marte Olsd.
frå Øvste Sjursbøen. Mons døydde 1733.

Dette er første gongen i dei nær 40 åra vi
har fylgt reknesk. at det er snakk om nye
kyr. Skal tru kor gamle kyrne vart den tida.
At dei var produktive i 40 år er ikkje mulig,
men kanskje 25 år var ein høveleg alder.

Sist det var lagt ny kiøl på kyrkja var for 8
år sidan, det er kort levetid for ein kjøl men
kanskje materialen hadde dårleg kvalitet.
Når det er brukt berre 8 tylter bord er det
nok eit parti av taket som er utskift, kanskje
då i samband med den nye gratrenna. Sist
ei slik renne var målsett, i 1661, var det
oppgitte mål 13 alen. Her vert det igjen
dokumentert at taksida var 12 alen (sperre-
lengda). Riktig lengde på gratrenna skal då
vera nærmare 14 alen, som her er oppgitt.
Er det slik at desse arbeida har samband
med kvarandre er renna utskift på sørsida
av kyrkja.

Neste post gjev to viktige mål for forståelse
av kyrkja sin form. Når ein Tverrsvill i
Kaarset er 10 alen = 6,30 m pluss/minus er
dette bredda på korsarmane i kyrkja. Og når
langsvillen i koret har same mål er lengda
på koret 6,30 m i forlenging av
hovedkyrkja si lengderetning.

Tierebred den gandske Kirche med 6
Tønder Tiere med Oplegning a 3 Rdl
18 Rdl
For Klochestrengre oc Lugebaande
1 Rdl 14 skilling
Det gamle Bordtag at forbedre sampt
Flicherie ved Stolene inden i Kirchen
5 mark
For Kirchen at Maje oc Ornamenterne at
holde rene i 3 Aar 3 mark
Presten for Regbet at skrifve 1 mark
SUMMA UDGIFFT er
Penge 94 Rdl 4 mark 14 skilling
LIGNIT imod INDTEGTEN blifver
Kirchen herpaa skyldig til Ombudsmændene
8 Rdl 2 mark 4 skilling.

Herforuden er forrige Verge Ole Echrimb
paa sidste Regb for 1693, 1694 oc 1695
bleven skyldig till Kirchen 15 Rdl 4 mark
10 skilling, hvoraf er laant till RødveKirchis
Reparation 10 Rdl, som udi samme Kirchis
Regb findis till Indtegt.
Assignerit at betahlis till denne Kirchis
itzige Verger Mons og Rasmus Echrimb
paa deris Fordring hos Kirchen, som da
igien blifver 2 Rdl 3 mark 10 skill.

Actum Ørschoug Prestegaard ut Supra
Troels Christenson Kraag, Herman Barman

SØFDE KIRCHES REGENSCKAB

Førhørt pro Annis 1699, 1700 och 1701
Ombudsmændene Mons och Rasmus
Echrimb
INDTEGT;

En Koe er gifuen till Kirchen af Joen
Sourdahl som herefter gaar Leye af.

SUMMA INDTEGT er
Penge 87 Rdl 4 mark 10 skilling

UDGIFFT; i forn. 3 Aar:
Endnu betalt efter Kongl. Mayts Naadigste
Ordre for den ny Psalmebog 5 mark 12 sk

Når det på forrige side er forbedret bord-
taket må dette vera den innvendige tak-
kledning eller himling, dette fordi
ordbruken er annleis enn når det gjeld utv.
taktekning og fordi det er brukt "Kiøb-
mannsbord" som då truleg er bord av
spesielt fin kvalitet. Det er også utskift ei
sperre i den anledning, dog med ein viss
"Besuerlighed". Det kan sjå ut som vedlike-
holdet denne perioden har vore konsentrert
om kyrkja innvendig. Golvet er reparert og
nokre bjelker, "tillaaser", er utskift. Siste
rep. av golvet i hovedkyrkja var for 40 år
sidan. Vidare har ein reparert, "flikka", på
stoiane i kyrkja og vi ser at det "gamble
bordtag" er nemnt ein gong til. Om dette
var utvendig tak hadde ein neppe brukt
ordet gamle, det kan ikkje vera mykje igjen
av utvendig tak som no er gamalt.

"Lugebaande" må vera det tauverket som
ein opna og stengde luftelukene høgt oppe
på gavtveggane med. Det er tidlegare nemnt
slike luker og truleg var det fleire stykker.
"Klochestrengre" kan ikkje vera anna enn
det tauet ein drar i for å ringja med klokka.
Om klokka hang i eit klokketårn var det
naturleg å skifta dette ilag med tauverk til
luftelukene, men i dei 40 åra som no er
gjennomgått er ikkje tårn nemnt med eit
einaste ord. Hvis klokka hang i støpul på
kyrkjegarden var det ikkje lange taustumpen
som skulle til.

Joen Sourdahl som var kyrkjeverge frå
1687 til 1692 har her gitt ei ku til kyrkja sin
buskap. Og dette er ingen kvigekalv, det er
ei fullvoksa ku som kyrkja kan få inntekt av
med ein gong. No er to av sønene hans
kyrkjeverger, og det er naturleg at han vil
hjelpa dei i ombodet deira å skaffa kyrkja
inntekter. I tidlegare tider var det elles
vanleg at eldre folk med god økonomi gav
gåver til kyrkja, og derved kjøpte seg
sjelemesser og/eller ein god gravplass etter
sin død. Dei riktig velstående kunne gje bort
både ein og fleire gardar for å verta nemnd i
kyrkjebøna. Ein stor del av kyrkja sine
jordeigedomar var komne til på den måten.

Føris till Udgifft som Vergerne paa forrige
Regenscab hos Kirchen hafde tillgode
2 Rdl 3 mark 10 Skilling

Betalt en Mester for Kirchen at veye och
buche tilbage fra nordre til søre Side, efter
nøyeste Betingning 8 Rdl 3 mark

Dertforuden holdt 3 andre Mænd tilsammen
Arbeid udi 8 Dage och betalt dem udi
Arbeidsløn a 1 mark 4 Rdl

Kost for 4 Mand udi 8 Dage a 3 mark
for hver 2 Rdl

Kiøbt 6 store Træer till Buchingen (som
siden till Støtter ved Kirchen er opsat)
derfor betalt forstekiøb a 4 mark 4 Rdl

Flaadelen for samme Træer fra Volden
till Kirchen 1 Rdl

Leyet 7 Mænd at tage Støtterne fra
Kirchen och dem igjen tilsette a 12 skill.
5 mark 4 skilling

Giffuet Leye for Kabeltoug till Arbeidet
3 mark

For Mesteren at hente och hjemføre
1 mark 2 skilling

Oplagt nyt Tag paa Kirchens nordre Side af
16 tylder Bord a 3 1/2 mark 9 Rdl 2 mark

Betalt 3 Mand hver for 8 Dages Arbeid
med samme tag at oplegge paa egen Kost
a 1 ort 6 Rdl

For Bordene fra Romsdahlen at hente,
betalt 3 mand med Fragt och Baadsleye
3 Rdl 1 mark 8 skilling

Paa samme Tag och Andre Steder paa
Kirchen oplagt 3 Tønder Tiere med
Oplegning a 3 Rdl 9 Rdl

Kiøbt en ny Alterdug af 8 Alen Lerret
a 1 ort 2 Rdl

Et Vindue i Funten 2 mark 8 skilling

No kjem her noko spesielt. Som har vore nemnt tidlegare var stavkyrkjene ein ustabil konstruksjon. For å motverke dette vart det oppsett desse svære utvendige støttene eller skorene. Som vi har sett var dei opp til 15 meter lange. No har likeveit dette ikkje vore godt nok, og år 1700 er kyrkja blitt så skeiv at det har vore engasjert ein "kyrkjesmed" eller "Mester" for å stå føre arbeidet med å rette opp igjen kyrkjeskipet. At dette er hovedskipet av kyrkja er klart fordi den skal rettast opp fra nord mot sør. Det er påvist at kyrkja stod aust-vest. Etter dei lokale forhold vil eg tru at den verste skadevinden kjem frå Sjørdalen - Røvsdalen, altså frå sør. Det var også slik under orkanen 92. Kyrkja har gitt etter for uver og no skal den "veyes og buches" eller vegast og jekkast på plass så langt det let seg gjera. Dette er mulig til ein viss grad å få til med ein stavbygning, at den vart heilt reu igjen har eg ikkje så stor tru på. Det kan heller ikkje gjelda heile kyrkja idet korsarmene har ein stabiliserande virkning slik at korssenteret er nokså stabilt. Det må derfor vera austre enden med koret eller vestre enden med våpenhuset.

Det første som då måtte gjerast var å ta ned dei støttene som sto og som då var tilpassa den skeive kyrkja. Vidare måtte alle bygningsdeler som kunne låse eller halde igjen løysast. Truleg måtte deler av taket demonterast. Som vi ser var det mykje folk i aktivitet. Det var endåtil innleigd eit kabeltau slik at ein på ein sida kunne jekke og presse og på den andre sida dra med tauet. Når bygningen var komen i ein ynskt posisjon måtte den låsast ved at nye støtter (skorer) vart sett på plass. Det er naturleg at nordsida av taket då vart omlagt. Etter ein slik operasjon ville denne taksida vera mykje skadd (utett). Sørsida av taket ville klara seg mykje betre og den er heller ikkje gjort noko med.

Her er "Funten" nemnd igjen. Det er denne gongen innsett eit vindu. Det vert no meir og meir klart at dette dåps-sakristiet var i ein sjølvstendig del av kyrkja, og då mest truleg i ein korsarm (mot nord).

Betalt 3 Mand for Stolene udi Kirchen at
reparere udi 2 Dage a 1 mark 1 Rdl

Giort 2 ny Dørre i Kircheleddene samt
forbedret Vinduelugerne tilhaabe
3 mark 8 skilling

Imellem Chorit och Kirchen ladet giøre ny
Dreyede Pillere udi 5 Karmen, derfor betalt
en Snedker for 14 Dages Arbeide paa
egen Kost a 1 ort 3 Rdl 3 mark

Noch betalt 2 Mænd som hialp Snedcheren
med Tillønning och andet udi 14 Dage
a 1 mark 4 Rdl 4 mark

For Træ till Pillerne 1 Rdl

13 Bord till Karmene 3 mark 12 skill

For Snedcheren at føre fram och tilbage
4 mark

Føres till Udgifft Landskylden af Yttre
Løset aariig 4 ml, Røfde 1 ml, Hoggeland
1/2 ml, Sandanger 1/2 ml, och Muren
1/2 ml beløber tilsammen for disse 3 Aar
4 Rdl 5 mark 4 skilling

Gotgiøres Leyen af 6 Kiør, som i disse 3
Aar ere opyngede hos Ole Ladsværch,
Ole Viig, Rasmus Viig, Siur Møchlebust,
Rasmus Øren och Rasmus Echrimb
a 1 ort er 4 Rdl 3 mark

SUMMA UDGIFFT er

Penge 114 Rdl 4 mark 10 skilling
LIGNIT imod INDTEGTEN blifuer
Kirchen till itzige Verger skyldig
Penge 27 Rdl

SØFDE KIRCHES REGENSCKAB
Forhørt pro Annis 1702, 1703 och 1704.
Ombudsmændene Mons och Rasmus
Echrimb.

INDTEGT;

Føres till Indtegt for den Koe

Ein slik stor oprettingsjobb gjorde sikkert
også noko skade på inventaret, og her vert
stolane reparert.

I den katolske tida var det i alle kyrkjer ei
klar markering mellom koret og sjøve
kyrkja. Dette var for å skape ein viss
avstand mellom dei heilage handlingar som
foregjeikk ved alteret og almugen som var i
kyrkja. Denne markeringa vart gjort ved
ymse former for gitterverk eller espalier
som vi seier no. På denne måten kunne
kyrkjefolket til ein viss grad sjå kva som
foregikk men likevel føle avstand. Sjøve
koropninga var ofte ikkje stort større enn ei
vanleg dør. I Urnes stavkyrkje er endåtil i
koropninga innsett gitterdører slik at denne
avstenginga vert fullstendig når dørene er
igjen. I Syvdekyrkja vart det no innsett nye
espalier som besto av dreia pilarer som var
innsett i rammer, truleg med ein avstand på
10 - 15 cm. Der har heilt sikkert vore slike
tidlegare. Om vi tenkjer oss at det var kor-
enden (aust-enden) av kyrkja som var
oppretta, så ville dei gamle som kanskje var
tilpassa ei skeiv kyrkje, ikkje kunne brukast
lenger. Det måtte såleis lagast nye som ein
fylgje av den utførte oprettingsjobben. At
det var 5 slike espalieramer kan forklarast
med at 2 stk var plassert på kvar side av
koropninga opp til ca 2 meters høgde. Frå
2 m og opp under taket var det oppdelt i
3 rammer, tilsaman 5. At dette var riktig
finsnekring ser vi når 3 mann har brukt 14
dager på dette arbeidet.

No får vi endeleg ei fornying av buskapen
til kyrkja. Det skjer på den måten at kvige-
kalvar vert utplassert hos diverse bønder for
oppaling. Først når kviga fekk kalv og
kunne byrja å mjølka vart den utleigd. Det
kan sjå ut som oppalaren får 1 ort i 3 år,
men det må vera 1 ort for kalven. Ei kvige
bør kunne ha første kalven i 2års-alderen.

Her har ei ku blitt seld for 2 Riksdaler. Om
dette er ei gamal ku veit vi ikkje, men prisen
er den same som ein alterduk av 8 alen
lerret.

som blef soldt	2 Rdl

SUMMA INDTEGT er	
Penge 86 Rdl 4 mark 10 skilling	
UDGIFFT i fornefnte 3 Aar:	

Efter Kgl. Mayts Allern. Befaling er udi trende Terminer erlagt till de afbrendte Kircher och Geistlige Huses Opbyggeise udi Bergen for 1703, -04 och -05 a 2 Rdl	6 Rdl
Oplagt paa Kirchen (foruden den vestre Side af Taget paa Kaarset) 3 Tønder Tiere derfor med Opl. a 20 mark	10 Rdl
Lagt nyt Tag paa vestre Side af Kaarset med 7 Tylter Bord. kosted m. Førsel och Oplegn. a 7 mark	8 Rdl 1 mark
Kiøbt och indsat paa Chorets søre Side 4 ny Vinduer, kosted i Bergen	4 Rdl
For ny Karm och Rammer dertill, samt de ny Vinduer at indsette och de gamle at hentløtte i Kaarset, med Børd och Arbejdsløn	4 Rdl 3 mark
Lagt 2 Tillaaser under Gulvet	2 mark
At forbedre Laaset for Vaabehuset	1 mrk
Giort en ny Stie 9 Alen. for	4 mark
Gotgiøres 2 Aars Leve af en Koe som er opnyget hos Ole Landsvirche	3 mark
Føres till Afkortning Landskylden af 5 1/2 melag Fisk som af Kirchens Goeds ligger øde, er aarlig 1 Rdl 2 mark. beløber tilsammen for 3 Aar	4 Rdl 12 skilling
I ligemaade kortes Tienden af samme Ødegods for 3 Aar	1 Rdl
SUMMA UDGIFFT er	
Penge 104 Rdl 2 mark 4 skilling	
LIGNIT imod INDTEGTEN blifuer Kirchen frembdelis til Vergerne skyldig	
Penge 17 Rdl 3 mark 1 skilling	

I 1702 brann heile austsida av Vågen i Bergen. På denne tida var mesteparten av bebyggelsen på denne sida. Deriblant fleire kyrkjer. Vi ser at kyrkjene her er nemnt i fleirtal. Denne ekstraskatten er også dobbelt så stor som det som har vore vanleg i slike høve tidlegare.

Det er litt rart at det er skift tak på korset igjen. Sist dette var gjort var i 1687 eller 1689, altså for ca 15 år sidan. Når vi ser på forbruket av materialer er 7 tylter bord 84 stk. Om vi tenkjer oss kvart bord 8 toms bredde og ca 5 meters lengde lagt med ca. 1,5 tomme overlapping, så vil denne materialmengda dekkje ei taksida på 67 m². Etter eit føreløbig forsiktig anslag skal taksida vera omtrent 60 m². Det ser altså ut som heile taksida er skifta. No er tretaket sjølv sagt den delen av bygningen som er mest utsett for råte, men men det forbruk av tjære som vi ser, burde det halde noko lenger.

Så er det kjøpt i Bergen nye vinduer til koret. Etter prisen å dømme må dette vera såkalte glasmaleri, dvs. malte ruter samansett med blyinnfatning, også fordi dei er innsett i koret, som då får fin lysvirkning på sørsida. Koret kan ikkje hatt fleire vindu på denne eine sida, og desse 4 rutene er truleg samansett til eit eller helst to vindu. Karm og rammer dertil er laga spesielt slik at kostnaden kjem opp i heile 8 Rdl og 3 mark. I 1695 er nemnt eit vindu i koret som er med 6 ruter forbedret. Dette gamle med minst 6 småruter er no innsett i koret. Fundten fekk i 1695 i allehøve eit nytt vindu, sameleis i 1701. Dette kan ikkje vera same vinduet, slik at Fundten må ha minst to, men etter prisen enklare vindu. I 1692 er det kjøpt "Tvende nye Vinduer efter Ordre". Desse to vindua kosta 1 Rdl kvar, tilsaman 2 Rdl. Når no dette nye vinduet i sørveggen av koret kosta over 8 Rdl forstår vi at det har vore eit riktig stasvindu. Les meir om slike glasmaleri frå Norddal kyrkje i boka "I Balansepunktet" utgitt av Sunnmørsposten 1994. (side 420 ..)

SØFDE KIRCHES REGENSCKAB

Forhørt pro Annis 1705, 1706 och 1707.

Ombudsmændene Mons och Rasmus
Echrimb.

INDTEGT;

Landskyld Aarlig af Store Rødve 3 mellag.
Denne Landskyld er ved Dom den 21. Febr.
1707 tillvunden at skall fremdelis staa ved
sit fulde Verd och følge Kirchens aarlige
Landskyld af 3 mellag.

En Gied dræbt af Biørnen som herefter
udeladis.

SUMMA INDTEGT

Penge er 83 Rdl 2 mark 2 skilling

UDGIFFT i forn. 3 Aar;

Tierebræd Kirchen over alt med 5 Tønder
Tiere, derfor med Arbejds løn a 16 mark
13 Rdl 2 mark

Reparerit Gulfvæt och Qvindestoelene,
derfor 2 mark

Kortes Landskylden af Kirchens Ødegods i
3 Aar, nemlig 4 mellag i Løesett, 1/2 melag
i Hoggeland och 1/2 mellag i Sandanger, er
for 3 Aar tillsammans 3 Rdl 4 mark 8 skill

Iligemaade gotgjøres for Tienden af
Ødegods her i Sognet for disse 3 Aar
2 Rdl 1 mark 8 skill

Opyngtet i 2 Aar en Koe, deraf kortes
Leyen a 1 ort 3 mark

Betalt udi Stefnepenge och Omkostning
med Dom och Skrivepenge, for at Indtahle
Kirchens Landskyld-Rett udi Rødve, som
nu er Kirchen tilkiendt til Fulde at nyde
1 Rdl 3 mark

Endnu kortes et Aars Landskyld af Lillebø
som Leylendingen blef effterladt til hielp till
hans Huses Forbedring, som af Storm var
bleven beskadiget 4 mark 8 skill

I dei siste avskriftene har eg ikkje teke med
dei rutinemessige utgiftene frå år til år.
Heller ikkje lista over kyrkja sine gardar.
Den prikka lina i avskrifta tyder at ein del
av originalmaterialet er utelate.

På side 9 har eg antyda kvifor denne gard-
lista stadig vert gjenteken. Og i denne peri-
oden har kyrkja ved vergene vore i rettsak
om eigedomsretten til Store Rovde sine 3
Mellag. Ein eller annan har bestride kyrkja
sin landskyldrett til denne gardparten, men
ved dom i 1707 er Syvde kyrkje tilkjend
eigedomsretten som før.

Om det var ein annan eigar til denne gard-
parten skulle det heller ikkje svarast
landskyld til Syvde kyrkje. Denne garden
ligg i Rovde Sogn og tienden herifrå gjekk
til Rovde kyrkje.

Når det ikkje er leiglending på ein gard ligg
denne ubrukt og ubebodd, det kjem då
heller ingen skattar eller avgifter derifrå.
Difor nemninga "Ødegods". På utgiftsida
vert derfor den landskyld som skulle ha
kome frå den garden til ein minuspost.
Frå ein ødegard kjem heller ingen tiende,
men her er det fråtrekk, "korting" berre for
"Ødegods her i Sognet".

Landskylda var ei jordleige for kyrkja sine
eigne gardar som vart innkravd uavhengig
av kva kyrkjesogn garden låg i.

Tienden var ein almenskatt som vart
innkravd i kyrkjesokna uavhengig av kva
kyrkje eller privatperson som eigde garden.

<p>Høste- Skatte- og Saketing Lekanger 19. november 1706. (Leikong) Til Søjde Kirke Mogens og Rasmus Ekrem ladet indstefne opsidderne paa Store Rødve for resterende landskyld af 3 mellag Søjde Kirke tilhørende.</p>

Kostnadane med ei slik rettsak var ikkje
store. 1 Rdl 3 mark er ca. for ei halv ku.

Lillebø har vore utsett for skadeuver. Storm
har skada fleire av husa på garden. Som ei
hjelp til utbedringa er leiglendingen der
friteken for landskyld i eit år.

SUMMA UDGIFFT er

Penge 77 Rdl 5 mark 10 skilling
LIGNIT imod INDTEGTEN bliver
Vergeerne nu paa dette Aars Regenskab till
Kirchen skyldig
Penge 5 Rdl 2 mark 8 skilling

SØFDE KIRCHIS REGENSCKAB

Forhørt pro Annis 1708, 1709 og 1710.
Ombudsmændene Mons og Rasmus
Echrimb.

INDTEGT;

En Gied dræpt af Biørnen, hos een fattig
Mand, saa Tallet bliver ichun 6 herefter.

SUMMA INDTEGT

Penge 91 Rdl 3 mark 2 skilling

UDGIFFT i fornæfnte 3 Aar;

Oplagt 16 Tylter Bord til Tag paa Kirchen,
kosted med Oplægning og Arbejds løn a
1 Rdl Tylten 16 Rdl

Noch oplagt paa Brøstet og Kaarset af
Kirchen 4 Tylter Bord, kosted med
Oplægning 3 Rdl 4 mark

Betalt Arbejds mændene som udi 2 Dage
arbejdede paa Stolene udi Kaarset 3 mark

Forbædret Gulvet udi Vaabenhuuset med
1 1/2 Tylt Bord og nye Tillaaser, koster
med Arbejds løn 1 Rdl 2 mark

Kiøbt 8 Tillaaser, som er lagt i Kaarset,
hver 3 Alen lang 1 mark 8 skill

Satt 1 Støtte under Kirchen 24 Alen lang,
som kostet med Opsetting 2 Rdl

Noch opsatt 3 Støtter hver 16 Alen lang,
derfor gaattgiøres 4 Rdl 3 mark

Lagt en nye Svil 14 Alen lang under dend
Store Kirche, derfor gaattgiøres med Førsel

Denne rekneskapsperioden er elles ein
avslapnings- eller sabbats-periode. Svært
lite er gjort på sjølve kyrkja bortsett frå den
vanlege tjærebræding. Dei siste åra har det
vore utført så store arbeider på kyrkja at
den no burde vera i bra stand.

Høste- skatte- og saking, Lekanger

19.nov 1706.

(Leikong)

"-Fremkom opsidderne paa Breiteig, skyldig
Søfde Kirke 1 vaag 2 pd 6 mark, og
forklarede at de Aar 1704 vare tilført en
alvorlig Skade paa deris Jord, ved Field-
skred, saa dersom de ei skulde kunde blive
armodet, at nyde billig Afslag udi Skat og
Landskyld."

Det ser ikkje ut som folket på Breiteig har
fått medhold i si klage, det er enno ikkje gitt
dei avslag i landskyld eller tiende.

Det er litt vanskeleg å tenkja seg dette store
forbruket av bord til taktekning. Om taket
var skikkeleg lagt og godt tjærebredd burde
det holde 20 til 30 år. - La vi no
tenkja oss at denne gongen gjeld det taket
på hoved-skipet, og då på sørsida; I 1697
var det taket reparert med 8 tylter bord,
men det kan vera på søre korsarm. Neste
vesentlege takskifting på sørsida er i 1680.
I mellomtida har det vore eit par mindre
reparasjonar på søre taksida. Frå 1680 til no
er det faktisk 30 år, og då har vi brått ei tru-
verdige levetid. Det kan vera greit å hugsa
på at til no har ein gått gjennom ei tidsperi-
ode på heile 50 år.

Den materialen som er brukt på "Brøstet og
Kaarset" er utvendig bordkledning, helst
liggende vestlandskledning.

Dei tillåsane som er lagt i korset er truleg
berre innskjøting til dei gamle og råtne.
3 alen er under 2 meters lengde. Vi ser at-
det også vart gjort arbeid på stolane der.

Denne svilen på 14 alen under "Store
Kirchen" er ikkje lett å plassere. Det kan

og Underholdning 3 Rdl

Lagt eet Huggenbord 14 Alen lang imellem
Choret og Kaarsen 4 mark

Tierebred det nye Tag med 1 Tønde Tiære,
kostet med Oplægning 2 Rdl 4 mark

Anvendt 2 dags Arbeide paa Stolene udi
Kirchen (som tilforn var nedtagen) igjen at
opsette, som kostet 3 mark

Opyngt 3 Kiør i 3 Aar, en hos Hans Olsen
i Krichen, dend anden hos Rasmus Olsen
Øren og dend 3die hos Rasmus Skaar
2 Rdl 1 mark 8 skilling

Kortes Landskyld af øde Gods 2 Rdl

SUMMA UDGIFFT er

Penger 90 Rdl 1 mark 12 skilling

LIGNIT imod INDTEGTEN bliver

Værgerne til Kirchen skyldig

Penger 1 Rdl 1 mark 6 skilling som till

Stiftskriveren er betalt.

SØFDE KIRCHIS REGENSCKAB

Forhørt pro Annis 1711, 1712 og 1713.

Ombudsmændene Mons og Rasmus

Echrimb.

INDTEGT;

SUMMA INDTEGT er

Penge 78 Rdl 12 skilling

UDGIFT i fornemfte 3 Aar;

Effter Hans Kongl. Maj^{ts} Allernaadigste
befalning Erlagt til den Lutherske Kirche i
London udi Engeland 7 mark

I ligemaade erlagt effter Allerhøistbemelte
Deris Kongel. May^{ts} Allernaadigste ordre
til den afbrente Skoles Opbyggelse i Altona
4 mark

For Kirchens Extraordinarie Besigtigelse af
Stiftskriveren og en Kirchebygger med
Fløtning og anden Omkostning 1 Rdl

etter prisen å dømme vera ei feilskrivning for
ein syllstokk. 14 alen er ca 8,8 meter. Om
det er ein syllstokk som er utskifta så måtte
stolane fjernast og golvet opptakast på den
sida stokken var. Og vi ser lenger nede at
stolane var fjerna, "som tilforn var ned-
tagen", og at det var to dagers arbeid å få
dei oppsett igjen.

Det kan ikkje vera ein såkalt grunnsvill i
ytterveggen, for med den korsform kyrkja
har er ingen av desse av slik lengde.

Dette lange "huggenbordet" på 8,8 meter
kan eg ikkje plassera. Det kan einast vera
om koret har same høgde og bredde som
kyrkja. Då vil taksida på koret og korset
falle isaman i ei gratrenne som er ca 8,8 m.
Det kan også vera ein innvendig detalj, for
eksempel ein lettbjelke over kyrkjeromet å
hengja den 6 arma lysekrona i.

Det vert elles mykje antakelser og gjetning
når ein del av desse arbeida skal plasserast
på ein bestemt plass på kyrkjebygningen.
Det har likevel alt no festa seg eit inntrykk
av korleis kyrkja må ha sett ut. Men det er
best at ein får med heile rekneskaps-
perioden før eg lagar skisser og teikningar.

Vi tek med litt til frå tingboka;

Høste- Skatte- og Saketing Lekanger
19. november 1706. (Leikong)
Tinglyst skjøte til Aage Christensen i
Larsnes, på halvtredje Mellag i Øren, frå
Rasmus Øren.

21. juli 1709. Otto Finde (Voldapresten)
stefnet Rasmus Øren og Lars Houcheland
for landskyld af Houcheland for aarene
1692 til 1709.

13. november 1709. Povel Eidse og Anders
ibm. stefnet Rasmus Øren og Hans Kolgrov
for deris qvæg har ædit deris ager og eng.

Vi ser at Rasmus Øren ein av dei mange
som skaffar seg ekstraintekter ved å fora
opp nye kyr til kyrkja. Det kan vel vera
nødvendig om han skal gjera opp for seg.

Oplagt een Hiørnesvil paa Stoere Kirchen 12 alen lang	1 Rdl 4 mark
Oplagt paa Kaarset een Kiølsvil 14 alen lang	1 Rdl 4 mark
Nedlagt 12 Tillaaser udi Kirchen a 4 skilling	3 mark
Beslaget Dorren i Fundten	1 mark 8 skill
Nedlagt en Tylt bord udi Kaarset	4 mark
Nedlagt udi QvindfolcheStoelene 2 Tylter Bord	2 Rdl 4 mark
Giort 2 nye Bencher i QvindfolcheStoelene og een udi Mandfolchestoelene	1 mark
Nedlagt 2 Undersviller i Qvindfolche- Stoelene	1 mark
For samme Stoele at optage og Bordene at nedlegge med Tillaaserne	2 Rdl
Mullen at bære af Kirchen førend Tillaaserne kunde nedlegges, gotgiøris	3 mark
Oplagt 3 Tylter Bord paa Kircheveggens søre Side a 5 mark	2 Rdl 3 mark
Opsat 3 Oplenger a 8 alen lang paa Stoere Kirchen	1 mark 8 skill
Forbedret Piberne udi LyseCronen	1 mark
Giort een Kiin (trinn ?) i Stien	1 mark
Tierebræd Kirchen med 4 Tønder Tiere a 16 mark, m. Oplegn.	10 Rdl 4 mark
Solt een gamel Koe for 1 Rdl og kjøbt een ung i steden for 3 Rdl, føres saa till Udgift de	2 Rdl
Opyngtet 2 Kiør udi 1 Aar hos Hans Krichen og Rasmus Skaar a 1 ort	3 mark
Noch opyngtet 3 Kiør udi 3 Aar hos Rasmus Nordal, Aslach Nordal og Rasmus Øren	2 Rdl 1 mark 8 skilling

Her er ein ny stadfesting av høgda på taket på hovedskipet. 12 alen har heile tida vore brukt som mål på vindskiene på kyrkja. 12 alen er ca. 7.6 meter.

No tår vi også oppgitt målet på mønesvillen på korsarmen, dette kan vera både søre og nordre korsarm. 14 alen er ca 8,9 meter. Dette er berre ein korsarm som då går ut frå midtaksen av kyrkja ca. 8.7 meter. Om vi då legg saman begge korsarmene vil dei tilsaman ha ei lengd på 17,4 meter. Hovedkyrkja kan ha ei sannsynleg breidde ca. 7 m. Resten, 10,4 meter kan då delast på dei to kors-armene som kvar vert omtrent 5,2 meter ut frå ytterveggen på kyrkja. Dette stemmer med dei mål vi kom fram til på side 21.

Så har det stått ei dør i "Fundten" som har fått nye beslag. Dette må vera ei ytterdør, inngangsdør til dåps-sakristiet. Den kan ha stått midt i endeveggen på nordre korsarm med front mot bygdeveggen nordover.

Det har vidare vore ut ført ein del arbeid inne i kyrkja, det vesentlege på kvinnesida. I denne konstruksjonen er det ein avstand frå stavrekkja i kyrkja og til ytterveggen på ca. 1 - 1,5 meter. Det kan sjå ut som golvet er oppteke og dei små tillåsane mellom syld og grunnsvill er utskifta. Kostnaden med dei 12 åsane er så liten at det kan ikkje vera noko anna. Vi ser også at stolane er fjerna, noko som då var heilt nødvendig. I denne anledning har det også vorte grave ut den jorda under kyrkjegolvet som kom for nær treverket og vart årsak til råte. Dette arbeidet vart truleg utført på nordsida, om eg hugsar rett var regelen at kvinnfolksida var mot nord og mannfolksida mot sør.

Dei 3 "oplengere" som er oppsett på Store Kirchen må vera taksperrer. Tidlegare har det vore brukt nemninga takoplengere og sperr. Sperrere på hovudetaket skal egentlig vera 12 alen, når desse berre er 8 alen kan det vera utskifting av råte deler av dei gamle ved innskjøting. Det kan også vera sperrer på den delen som ligg under korset.

Giort Hengsler til Kirchedørren 3 mark

SUMMA UDGIFT er

Penge 75 Rdl 5 mark 4 skilling
LIGNIT imod INDTEGTEN bliver
Vergerne til Kirchen skyldig Penge 2 Rdl
1 mark 8 skilling som indkøbes Støtter
fore til Kirchens Fastighed. foruden de
2 Rdl 1 mark 8 skilling som er assigneret at
indkøbe Støtter fore af Stiftsksriveren til
Presten betalt 4 Rdl til samme Støtters
Indkøbning.

SØFDE KIRCHES REGNSCHAB

Forhørt pro Anno 1714, 1715 og 1716.

Ombudsmændene Mogens og Rasmus
Echrimb.

INDTEGT;

SUMMA INDTEGT er

Penge 96 Rdl 3 mark 8 skilling

UDGIFT i fornemfte 3 Aar; Udi Stift-
amtstuen er betalt dend halve Forpagtnings-
avgift for Ao 1714 er 12 Rd - 5 m - 10 sk

" 1715 " 13 " - 1 " - -

" 1716 " 13 " - 3 " - 12 "

39 Rd - 4 m - 6 sk

Ao 1715. Tierebrædt Kirchen med

3 Td Tiere a 3 Rdr 9 Rdr

Giort eet nyt Vindue med nye

Rammer 4 mark 8 skilling

Giort 2 nye Benche i Kirchen 1 mark

Giort 16 Stig udi dend store Stie 1 mark

Kortes Leie af en Koe som ingen

wilde have. udi 3 Aar 4 mark 8 skilling

Solt en gammel Koe for 9 mark. og igien-

kiøbt en ung for 3 Rdr, foris saa Kirchen

til Udgift 1 Rdr 3 mark

Opsat til Kirchens nordre Side 2de Skorer.

Vi sag før at i dette rekneskapet har
stiftsksriveren hatt med seg ein sakkyndig
"Kirchebygger" og teke ei befarung av
kyrkja. Når no vergene vart skyldig pengar
ved oppgjøret, forplikta dei seg til å kjøpa
inn nye støtter til utskifting for skulda. Dette
har sikkert den sakkyndige sett som eit tiltak
det hasta med, og det vergene skulda vart
for lite pengar. Difor har stift-sksriveren
betalt inn til presten dei manglande 4 Rdl
slik at innkjøpet kunne skje med ein gong.

Vi kan ta med litt frå tingboka:

Alm. Høste- Skatte- og Sageting, Egsund
1716, 3 august,

Voldens prestebot eiede i Søfde Sogn;

Hageland 1 ml. Settre 7 ml, Opsal 4 ml,

Grydedal 1 ml. Veddelauf 3 ml. Echrem

8 ml. Møchlebustad 3 ml, Surdal 1 ml,

Tachsetter 10 ml og Nachen 2 1/2 ml.

1716, 23 november,

Sornemend at betiene Retten 1717:

Rasmus Sandnes, Joen Saurdal, Joen

Saufde, Lars Ødegaard Johannes

LilleRøfde, Magnus Storrødve, Rasmus

Bachen og Svend Opsal.

Gunder Søsnes stevner paa sin Søsters

Vegne Povel Sauddalen for et Aars Løn,

og for at hindis Kiste skal være opbrudt i
hans Hus.

Denne forpaktingsavgifta kan eg ikkje heilt
forstå, men det ser ut som Stiftsksriveren har
teke med seg snart halve inntekta til kyrkja.
I desse åra var det krig mot svenskane og
Karl den 12, så danskekongen skulle vel ha
pengar til krigføringa.

Det har heller ikkje vore utført noko vesent-
leg arbeid på kyrkjebygningen, berre små-
reparasjonar bortset frå 2 lange støtter på
nordsida av kyrkja. Desse 15 meter lange
støttene må ha stått opp imot gaviveggen på
nordre korsarm, det er einaste plassen der
er nok høgde til å få den rette skråvinkel.

hver 24 Al. lang a 2 Rdr 4 Rdr

Opsat 1 Skore paa Kirchens søere Side
16 Alen lang 1 Rdr

SUMMA UDGIFT er

Penge 99 Rdr 3 mark 6 skilling
Lignit imod Indtegten kommer Kirchen til
kort Penge 2 Rdr 5 mark 14 skilling som
af Stiftskriveren Contant er Betahlt.

SØFDE KIRCHIS REGENSCKAB
Forhørt pro Ao 1717, 1718 og 1719.
Ombudsmændene Mogens og Rasmus
Echrim.

INDTEGT;

-----
1 Koe død hos een Fattig Mand hvor intet
var at bekomme, bliver saa talled herefter 5.

Ligeledis 1 Smale død, bliver saa talled
herefter 5.

SUMMA INDTEGT er
Penge 84 Rdr 4 mrk 8 skill

UDGIFT;

Tiærebred Taarnet og dend gandske
Kirche med 6 Tønder Tiære, med opleg-
ning a 19 mark 19 Rdr

Oplagt paa Kirchens nordre Side 4 Tylter
Bord, m. oplegning 4 Rdr 4 mark

Opsadt 4 nye Støtter a 16 Alen lang,
Støchet 9 mark 6 Rdr

Giort 3 nye Vinduer udi Kirchen med
Rammer og Karmen 3 Rdr

Beklæd Svilen paa Corets østre hjørne
m. Bord og Oplegning 12 skilling

Indsat 2 Spærrer paa søere Kirche-Tag til de
forraadnede med Arbeide 1 Rdr 2 mark

**De almindelige Høsteting udi Sundmørs
fogderie. 1717.**

Ms Amtmand Erich Must har erkyndiget
sig angaaende Kirkenes Tilstand og Brøst-
fældighed.

Vattne K. er gandske forfalden.

Roalds K. ligesaa.

Borgens K. hvis Vægge er af Muur er
noget forfalden paa Pandetaget, ald Trefang
gandske forraadnet.

Ørschoug K. findes i god Hefde.

Søchels K. som var afbrændt er for kort tid
siden af nye opbygget.

Schodie K. er brøsthouden paa det halve Tag.
Sundelvns K. fattes 7 Tømmerstøtter og
Tierebrædning.

Stordals K. er sigen paa Hald.

Geranger K. er at befrøgte at den falder ned
dersom den ei i Tide opstøttes.

Nordals K. er og sigen og alle Støtter er af
lave, kand snart falde.

Strands K. fattes Tag og Tiere.

Jørgenfiords K. fattes Tiere.

Ørstens K. behøver Tiere og nyt Tag paa
dend søndre Side.

Voldens K. fattes nyt Tag, Sviller og Tiere.

Røfde K. fattes Tierebrædning og nyt Tag
paa Vaabehuset. Vergen siger at være for-
buden at reparere de siste 3 Aar da
Kirchens Indkomster er forpagtet.

Søfde K. fattes Tierebrædning over alt. Et
stykke Tag paa den søndre Side med 2
spærrer gandske forfaldent, som vil forbed-
res, item fattes Tag over alt på den nørre
Side, og 4 14-Alens Støtter som Vergen
siger at have betinget. Loftet i Kirchen er
gandske forfaldent saa det maa nedrives om
det ei skulde falde og gjøre Folch skade,
med videre som udvendig kand fattes.

Værgen siger at have været af Presten og
Stiftskriveren forbuden at reparere i disse
trede forbigangne Aar da Kirchens
Indkomster stode under Forpagtning.

Vandelven K. fattes paa Tag paa den
søndre Side, saa og Spærrer 13 af 14 alen
og 13 Dito af 13 alen med mere.

Hareids K. taarn er saa forfaldent at det ei
kan blive bestandigt uden det vorde gandske
omgjort.

Opsadt een Ryeholdt paa CoerVæggen
a 9 alen lang 1 mark 8 skilling

Skjødt Renden udi vestre Hiørne 12 skilling

Opveiet dend nordre Kirchesvill som var
nedseget, og eet Steenlaug underlagt 2 mark

Fastslaget Kirchens Bordklædning over
alt, som var fraseget, med Spiger og
Arbeidsløn 2 mark 12 skill

Kjøbt een Nye Løgte 2 mark

Forbædret Kalchen som var løs udi
Skuingen 1 mark

Indsadt 2 Spærrer under KaarsTaget med
HageBoldter og Arb. 4 mark

2 SpærLaug under samme Spærrer 2 mark

Nedlagt udi Kaarset 4 Tillaaser 12 skill

Tilrette giordt 2 piber udi LyseCronen 1 mk

Giordt een nye Bænych for Qvindfolche-
Stolene 12 skilling

Forbedret BordTaget paa nordre Side
med 2 Bord 12 skilling

Betalt Foster Leie af een Koe,
hos Joen Løesætter 3 mark

SUMMA UDGIFFT er Penge 76 Rdr 4 mk
8 skill. Bliver Værgerne til Kirchen skyldig
8 Rdr., som de til Høsten til Stiftskriveren
skal betale.

Det siste rekneskapet for åra 1720 til 1722
tek eg med fullstendig, ein får då ein betre
forståelse av kontinuiteten i drifta av kyrkja.

SØFDE KIRCHES INVENTARIUM;
1 Kalk og Disk af Sølf,
1 Tørklede paa Kalchen,
1 Røt Alter Klæde,

I denne perioden har vore utført dei
arbeider som amtmannen har påpeika i
sin tilstandsrapport på forrige side, bortsett
frå "loftet" som er innvendig himling. Her
får vi ei ny og lenge savna opplysning.
"Taarnet" er tjærebrædt ilag med resten av
kyrkja. Eit tårn har mangla av to grunnar.
1. I denne 60-årsperioden har 2 gonger
klokkestrengen vorte utskift for mellom 1/2
og 1 Rdl. Om klokka hang i Støpul på
kyrkjegarden skulle ikkje klokketauet kosta
så mykje.

2. Når kjølen (mønesvillen) har vore skifta
på hovedkyrkja har måla vore oppgitt til
mellom 15 og 18 alen. Dette er for lite i
høve til dei andre bygningsmål som er
sannsynleg-gjort. Når no tårnet kjem på
plass kan ein legge på lengda 4 til 6 alen.
Dette "taarnet" har sannsynlegvis vore ein
enkel takryttar. Skilnaden mellom tårn og
takryttar er at eit skikkeleg tårn har stolpar
og fundamentering til grunnen, medan ein
takryttar er bygd opp på og ilag med
takverket. Likevel har ikkje ein takryttar
problem med å bera ei klokke på opptil
100 kg. No får vi også ein plass til desse 3
små trespira som var oppsett i 1678.
Korleis tårnet har klart seg utan vedlikehold
i 60 år er ikkje godt å seie, men spiret kan
ha vore koparbeslått, og kopar er nesten
uforgjengeleg. Sjølv klokkehuset var ikkje
stort, kanskje 3 x 3 meter og kan ha vore
rep. ilag med taksida forøvrig.

Så har det vore oppsett ein "Ryeholdt" eller
ryholt på veggen i koret. Dette er truleg ein
konstruksjonsdel. Namnet virkar kjent utan
at eg kan seia kva det er for noko. Om vi
samanheld med ein losholt så er det ein
avstivande tverrstokk ein set inn i veggkon-
struksjonen der ein skal ha opning i veggen.
(dører, vinduer, osv.)_ Vi kan tenkja oss at
ein ryholt er ein utanpåliggande avstivande
tverrstokk som vart pålagt for å avstive
veggtilene (veggstavane) innbyrdes.
På koret er det endeveggen som har størst
behov for slik avstiving, og ein slik tverr-
stokk burde då ligge på innsida, bak alteret
og altertavla. Om dette er rett har vi brått
tverrmålet på koret, 9 alen er 5,7 meter.

- 1 Hvid Alter Dug,
- 1 Gammel Mæssehagel,
- 2 MæsseSkiorter, den eene gammel,
- 1 Psalmebog in octavo,
- 1 Gammel Dito,
- 1 par Mæssingstager,
- 1 LyseCrone med 6 armer eller Piber,
- 1 Mæssing Bæchen i Fundten,
- 1 Kloche, 1 Løgte.

SØFDE KIRCHES REGNSCKAB

Forhørt pro Ao 1720, 1721 og 1722.

Ombudsmændene Mogens og Rasmus Echrim.

INDTEGT 1720;

Landskyld aarlig af,

Lillebøe	Fisk	3 Mellag
Breiteig	"	1 Vog 1 Mel
Breiteigsviigen	"	1/2 Vog
Indre Løesett	"	1 1/2 Vog
Midt Løesett	"	5 Mellag
Yttre Løesett	"	1 Vog er øde
Opsaii	"	1 Vog
Mou (i Ørsta)	"	1 Mellag
Liesett	"	1/2 Vog
Aarschoug	"	1 Mellag
Store Rødve	"	3 Mellag
Hageland	"	9 mark er øde
Wiig	"	1/2 Vog
Souverdahl	"	1 Mellag
Sandnes	"	1 1/2 Mellag
Sandanger	"	1 Vog 9 mark
Muren	"	1 Mellag
Yttre Dimen	"	1 Mellag
Eltviig i Nordfiord	"	1/2 Vog
Er tilsammen	Fisk 12 Vog	1 1/2 Mellag
a 1 Rdr er	12 Rdr	2 mark 4 skilling
LeieKiør 12 a 1 ort er		3 Rdr
LeieGieder 5 a 6 skilling er	1 mark	14 skill
Korntienden foruden	1 Tønde	til
Klocherens Underholdning	Hafre	11 Tdr
a 5 1/2 mark er	10 Rdr	8 skilling
Ostetienden	3 Vog a 3 ort - 2 Rdr	1mk 8sk
INDTEGT 1721;		
Landskylden er tilsammen	Fisk 12 Voger	
1 1/2 Mellag a 1 Rdr er		
	12 Rdr	2 mark 4 skilling
LeieKiør 12 a 1 ort er		3 Rdr

Amtmannen har i sin tilstandsrapport påpeika at bordkledninga i "Lofet" eller himlingen i kyrkja var dårleg og kunne falle ned og skade folk. Når dei her har "fastslaget Kirchens Bordklædning" tyder ordlyden på at dette er utvendig arbeid.

Vi ser at svilen på korets østre hjørne er reparert. Koret har med andre ord eit østre hjørne. Det er tidlegare antekke at kyrkja låg med hovedretning aust - vest. Om koret var i den vestre enden, noko som elles ikkje var vanleg, skulle ikkje koret ha noko østre hjørne. Det vert difor her klart at koret låg i austre enden av hovedkyrkja. Rekkefylgja etter hovedretninga aust - vest vert då; korhovedkyrkje - våpenhus, og med ein korsarm mot nord og ein tilsvarande mot sør.

Ombudsmennene Mons og Rasmus Ekrem har no tjenestgjort i 26 år. Etter som er har forstått opplegget hadde ikkje vergene noko form for offisiell lønn for arbeidet. Men dei hadde sjølv sagt eit ærefullt verv og derfor ein spesiell status i bygdesamfunnet. Likevel viser dette ei utruleg utholdenhet.

Når vi ser på gardlista for 63 år sidan i 1659 ilag med for 1722, ser vi at desse er identiske. Ingen gardpart er seld og ingen er kjøpt. Dette viser stor stabilitet i dei ytre tilhøve for kyrkja. Samtlege av desse gardpartane fylgde kyrkjegodset etter at det kom på private hender heilt fram til 1860 - 70 åra då kommunen overtok kyrkjebygningen og sameiget vart oppløyst og gardane selde. Vi kan difor med ei viss trygghet anta at dei 225 tidlegare åra, tilbake til ca 1430 då Erkebisp Aslak Bolt fekk nedteikna si berømte jordebok, ikkje medførte store endringar i Syvde kyrkje sitt jordegods. Eg meiner difor at desse gardane har vore i Syvde kyrkje si eige minst tilbake til svartedauden, altså minimum 500 år. Reformasjonen ca. 1530 var mest eit indre anliggende og skapte ingen endringar i dei ytre tilhøva. Kyrkja sine eigedomar frå den katolske tida vart fortsatt kyrkja sin eigedom.

LeieGieder 5 a 6 skill er 1 mark 14 skilling
 Korntienden Hafre 11 Tdr a 4 1/2 mark
                                   er 8 Rdr 1 mark 8 skilling
 Ostetienden 3 Vog a 3 ort er
                                   2 Rdr 1 mark 8 skilling

INDTEGT 1722;

Landskylden Fisk 12 Voger 1 1/2 Mellag
 a 1 Rdr er 12 Rdr 2 mark 4 skilling
 LeieKiør 12 a 1 ort er 3 Rdr
 LeieGieder 5 a 6 skill er 1 mark 14 skill
 Korntienden Hafre 11 Tdr a 5 mark er
                                   9 Rdr 1 mark

Ostetienden 3 Voger a 3 ort er
                                   2 Rdr 1 mark 8 skilling

SUMMA INDTEGT er
 Penge 81 Rdr 1 mark 14 skill

UDGIFT i førnefnte 3de Aar;
 For Brød og Wiin i 3 Aar, betalt
 aarl. 7 Rdr er 21 Rdr
 Woxlius til Kirchens Brug i bemeldte
 Aaringer 6 Rdr

Til den Finnmarkske Mission =3 Rdr. og til
 Friderichshalds Skoles og Kirches Opbygg-
 else = 2 Rdr. er af HovedKirchen betalt.

Til den afbrendte Eids Prestegaard i
 Nordfiord 1 Rdr

Erlagt til dend Lutherske Kirche udi
 London i Engeland, aarl. 2 mark 1 Rdr

Iligemaade erlagt den allernaadigst
 paabudne Studieskat pro Anno 1720, 1721
 og 1722 3 Rdr

Proustens Løn i 3 Aar 1 Rdr 3 mark
 For Sær Wisitas 1 Rdr 3 mark
 For Regnskabets førhørog Kosterhold 1 Rd
 Conectors Løn 1 Rdr 3 mark
 Stifftskriverens Løn 1 Rdr 3 mark

Oplagt eet nyt Tag paa Kirchens Søre Siide
 af 11 Tylter Kiøbmansbord, 1 Rdr 8 skill
 Tylten med opletning 11 Rdr 5 mrk 8 sk

16 = 12 alen Oplengere under Taget
 a 12 skilling 2 Rdr

Inntektene viser også stor stabilitet og
 inflasjon eksisterer ikkje. Bruttoinntekt for
 åra 1659 til 62 var 98 1/2 Rdl 15 skilling.
 Bruttoinntekt 1720 - 22 er noko over
 81 Rdl. Skilnaden kjem frå mindre tiende
 i mengde (dårleg avlingsår ?) og prisfall på
 korn og ost. I desse 63 åra har prisane på
 fisk vore stabil, medan prisen på korn og
 ost har vore meir ustabil. Det er nærliggan-
 de å tenkja at det også den gongen har vore
 ein verdensmarkedpris som påverka pris-
 nivået på Syvde kyrkje sine varer.

Det har elles gått nedover med talet kyr og
 geiter til utleige, men som vi skal sjå lenger
 nede er dette i ferd med å rette seg.

Den Finnmarkske Misjon har stått på utgift-
 lista nokre år no, men Fredrikshald kyrkje
 og skule er nye av året.

I 1716 førsøkte Karl XII forgjeves å innta
 Fredriksten festning. Borgarane i Halden
 sette då sjølv fyr på byen for å drive
 fienden ut. I 1718 gjorde Karl XII eit nytt
 forsøk som enda med at kongen falt foran
 Fredriksten festning.

Her skal kyrkjene i Norge betale ein ekstra-
 skatt til gjenoppbygginga.

Den 15.februar 1721 brann mange av husa
 på prestegarden på Nordfjordeid. Heile
 arkivet strauk med, kyrkjebøker og
 dokument. Husbunad, sengekle, lenty og
 saker av tinn, kopar, sylv og gull gjekk med.
 Sumt grov dei utatt i klumpar i oskehaugen.
 Fjøs, lade, buskap og for vart berga.

Taket på sørsida av kyrkja vart delvis rep.
 i siste periode etter amtmannens befaring.
 Det har sikkert då vorte registrert stor skade
 på taket slik at i denne perioden har ein
 skifta ut heile taksida inkl. sperrene.
 (Oplengere under Taget). Det er til dette
 brukt 16 stk sperrer. Om desse låg med 80
 til 90 cm avstand og alle vart skifta vert ei
 teoretisk lengde på hovedkyrkja mellom 13
 og 14 meter. År 1660 vart golvbjelkane
 utskift (14 stk) og eg antok då at kyrkja
 hadde ei lengd mellom 12 og 13 meter.
 Truleg er ca 13 meter eit sannsynleg mål.

Forbedret det nordre Tag med
1 Tylt Dito Bord 4 mark 8 skilling

Oplagt paa Kirchen een nye Rende
= 14 alen lang 1 Rdr

Lagt een Svil paa østre Hjørne
= 12 alen lang 1 Rdr

Een Dito paa Vestre Hjørne = 12 al. 1 Rdr

For een Støtte 20 alen lang 3 Rdr

Een 16 alen lang 2 Rdr 3 mark

Een Støtte til Vaabenhuset 10 al. lang 1 Rdr

Oplagt een Kiøl paa Vaabenhuset
= 6 alen lang 3 mark

Giordt 6 nye VindueLuger med Gienger
og Toug 1 Rdr 3 mark

Forbædret alle Vinduerne og giordt eet nyt
Vindue i Fundten som kosted 1 Rd 5 mark

For at indsætte og dennem befæste 3 mark

De tvende Kirche-Porte at reparere, som
anføres for 2 Rdr, tilkommer Almuen efter
Deris Kongel. Mayts allemaadigste forord-
ning, tillige med Kirche-GaardsMuuren at
holde ved Liige.

Giordt een nye Gabe-Stock med
Jern og alt 4 mark

Giordt 2 nye Benke, den eene udi Kaarset,
og den anden udi Kirchen, saa og for-
bædret de andre Brøstfeldige Stole, med
Bord, Spiger og Arbeidsløn 4 mark

Tiærebræd Kirchen med 5 Td Tiære
a 3 Rdr med Oplægning 15 Rdr

Kortes Landskylden og Tienden af Yttre
Løset, som ligger øde udi bemeldte
3 Aar 5 Rdr 3 mark

Opyngtet 3 Kiør udi 3 Aar hos Siver Møch-

Her får vi igjen det rette målet på gratrenna under forutsetning at taksida var 12 alen, og som vi såg tidlegare var dei utskifte sperrer nettopp 12 alen.

Den søre taksida som no er utskift har vindski (Svil) på den austre ende eller hjørne og tilsvarande på den vestre ende. Og som vi ser, desse er 12 alen lange.

Etter den store opprettingjobben for 20 år sidan kan det sjå ut som ein har vorte meir påpasseleg med å halde støttene i orden. Det har i desse 20 åra vorte utskifta meir støtter enn i dei foregåande 40 åra.

Når no kjølen på våpenhuset er utskift har vi sannsynlegvis heile lengda på dette. Kjølen er opgitt til 6 alen = 3,8 meter.

Desse Vinduslukene med hengsler og tau var nok plassert høgt oppe på gavlveggane. Kanskje 2 i kvar ende av hovedkyrkja og ein i kvar korsarm. Det vert tilsaman 6 stk.

Når her står eit nyt vindu i Fundten er det sannsynlegvis erstatning for eit gammelt som er defekt /oppråtna.

Tidlegare vart kyrkjeportane reparert på kyrkja si bekostning. Det er no kome ei ny kongeleg forordning der arbeidet med inngjerding av kyrkja skal skje på almuens regning. At kyrkja hadde gjerde av fint oppmura steingard er omtrent helt sikkert.

Denne straffeordninga med gapestokk ser det ut som fortsatt er i bruk. Det kan hende det vart oppsett ny som eit preventivt og avskrekkande tiltak. Riset som i gamle dagar hang i alle heimar vart heller ikkje alle tider så mykje brukt.

Det har også vore gjort ein del arbeid på benkane og stolane både i kyrkja og i korset. (nordre korsarm). I Fundten eller dåps-sakristiet har eg enno ikkje sett at det har vore laga eller reparert benker. Døpefonten tok nok ein del plass midt på golvet, men der må vore benkar langs veggane.

lebostad, Johannes Skaar og Arne Etsaa
2 Rdr 1 mark 8 skilling

Opyngtet een Gied udi 3 Aar hos
Jens Møchlebustad 1 mark 2 skilling

Kirchen at Maje og Ornamenterne at
holde reene 4 mark 8 skilling

For Regnskabet at skrive 1 mark

SUMMA UDGIFT er
Penge 92 Rdr 4 mark 2 skilling

LIGNIT imog INDTEGTEN bliver
Kirchen til Vægerne Skyldig
11 Rdr 2 mark 4 skilling
som de hos Kirchen haver at fordre.

Vi tek med salsdokumentet som kongen
skreiv ut i 1725;

*Vi Friedrich den Fierde af Guds Naade
Konge til Dannemark og Norge gjøre alle
vitterligt at som vi ved aller naadigste
Resolution af 15de November 1723 hafer
Approberet de af os Elskelige Bartholomeu
Deichman vaares Conferentz Raad og Bis-
kop ofuer Aggerhuus Stift tiligemed os
Elskelige Peter Voigt vaares Justitz Raad
og Laugmand ofuer Christiania Lauge-
dømmer efter vores derom meddeelt Aller-
naadigste Resolutioner ved os Elskelige
Jacob Rasc voris Canselli Raad og Canse-
storial Assessor som dertil voris Special
Allernaadigste Befalling tilstillet, samt
Peter Roneshard Forrettende Auctioner
ofueralt i Bergen Stift i vort Riige Norge
beliggende og Tilhørende Kirker paa
Kirkeauktioner voris Capitain os Elskelige
Christian Paus Sig haver tilforhandlet og
er blefuen høieste biudende paa
Søfde Kirke".*

Kyrkja har på inntektsida 12 kyr og 5 geiter
til utleige. I 1660 var der 17 kyr og 8 geiter.
Ein har ikkje vore flink nok til å sette på nye
til erstatning for dei som går ut anten av
uhell, sjukdom eller alder. Men no er 3 nye
kyr og ei geit klar til utleige. For 5 år sidan
var det avkorting i inntektene avdi det var ei
"Koe som ingen vilde have". Den var truleg
gammal og utlevd.

Av desse oppalarane veit vi mest om Jens
Myklebust. Han var frå Engeset i Ørsta, og
kom til Myklebust som gift mann i 1711.
Bygsla då 2 mellag eller 1 pund 12 mrk av
presten Rasmus Sandel (bnr. 23). Jens vart
gift 2 gang med Marte Olsdotter (M.bust
27). Jens døde i 1743 og Marte vart gift
2. gang med Steinar Olson Nedreberg.
Marte død 1757.

Når rekneskapen no vert avslutta har
vergene tilgode noko over 11 Riksdaler.
Dette får vi vone dei får utbetalt før kyrkja
vart seld. Ordninga med verger gjekk truleg
ut etter at kyrkja vart privat eigedom.

Dette var det siste rekneskapet som finst for
Syvde Kyrkje under Bergen Stift.
I 1723 vart alle kyrkjene i Norge auksjonert
bort av danskekongen, og ein privatmann
ved navn Christian Paus fekk tilslaget etter
høgste bod på 140 Riksdaler.
Etter at kyrkja kom på private hender er det
i dag ingen rekneskap i arkiva.

Om kyrkjeordninga vidare framover kan ein
lesa i "Meir om Syvde" av Simon Eikrem.